VredesMagazine

Jaargang 6 nummer 2 — 2e kwartaal 2013 — Prijs euro 2,50

- **Syrische dialoog in Enschede**
- **65.000 handtekenigen voor 'Sloop de muur'**

Onderzoeksdossier:

- **Iran – Sancties en oorlogsdreiging**

COMMENTAAR

Wapenleveranties als humanitaire hulp

Begin februari riepen tien groepen van het Europees Netwerk tegen Wapenhandel de Europese Unie op om het in mei 2011 ingestelde wapenembargo tegen Syrië te handhaven. De trieste realiteit is nu eenmaal dat voor het conflict in Syrië een simpele, snelle oplossing door het bewapenen van de 'goeden' niet realistisch is. Hoe fijn dat ook zou passen in het eendimensionale format van het 8-uur-journaal. De Syrische oppositie bestaat voor een deel uit extremistische groeperingen die men zeker niet moet bewapenen. Bovendien duiken eenmaal geleverde wapens na een conflict vaak elders in de regio weer op, zoals in Mali, waar nu wordt gevochten met wapens uit Libië.

Voor het complexe en geëscaleerde conflict in Syrië kunnen alleen onderhandelingen een mogelijke oplossing brengen. Daartoe zijn sommige Syrische partijen bereid. Met dat voorbehoud, dat de anti-Assad-groepen alleen willen onderhandelen als Assad vertrekt. Terwijl de pro-Assad-groepen alleen willen onderhandelen als Assad een rol kan blijven spelen. Een patstelling, waarbij de EU verder olie op het vuur heeft gegooid, door steun uit te spreken voor een 'toekomst zonder Assad.' En door alvast aan te kondigen schuldigen van de wreedheden voor het Internationaal Gerechtshof te willen brengen. Dat laatste dreigement – hoe begrijpelijk ook – zal Assad cum suis nog verbetener aan de macht doen vastklampen. Het lijkt vooral bedoeld om aan de Europese publieke verontwaardiging tegemoet te komen, niet om een oplossing dichterbij te brengen.

Waarom willen de Britten en oorspronkelijk ook de Fransen zo graag wapens leveren? Blijkbaar verwachten ze dat de oppositie een militaire overwinning kan halen of dat Assad's dagen hoe dan ook geteld zijn, en met wapensteun kan men alvast goede relaties aanknopen met toekomstige machthebbers. Wapens zijn een uitstekend smeermiddel in de internationale betrekkingen. Wiens tank men rijdt, diens woord men spreekt. Het wapenembargo zit dat smeermiddel in de weg.

Omdat opheffing van het wapenembargo op onvoldoende steun van andere EU-lidstaten kon rekenen – onder meer Duitsland was tegen – werd ervoor gekozen het embargo te verruimen. Men wilde 'defensieve' militaire goederen aan de oppositie kunnen leveren. Frankrijk had het daarbij onder meer over levering van luchtafweergeschut, Groot-Brittannië wilde kogelvrije vesten en nachtkijkers leveren. De Verenigde Staten leverden al eerder 'niet-dodelijk militair materieel' voor $ 50 miljoen, waaronder satellietelefoons, radio's en radiozenders, computers en training.

Een mooi begrip voor de PR – defensieve militaire goederen. Dat roept een beeld op van weerloze mensen die dankzij onze kogelvrije vesten een aanval van Assad's-troepen kunnen overleven. Maar militair gezien is het een onzinbegrip. Militaire goederen zijn nooit uitsluitend voor verdediging. Zoals militair historicus Christ Klep opmerkte: het bezit van kogelvrije vesten maakt het voor de rebellen gemakkelijker om aan te vallen.

Maar de vergadering van de EU-ministerraad van Buitenlandse Zaken trapte – uiteraard moedwillig – in de 'defensieve goederen'-val, en onder het nu tot 1 juni verlengde embargo mogen Europese landen ook 'niet-dodelijke steun en technische assistentie ter bescherming van de burgerbevolking' leveren. Daaronder vallen onder meer pantservoertuigen, militaire training en advies. Ook onze eigen minister Timmermans, voorstander van handhaving van het embargo, heeft hiermee ingestemd. Hopelijk niet omdat Nederland toevallig heel veel pantservoertuigen in de aanbieding heeft.

Hoewel de voorzitter van de EU Raad van Buitenlandse Zaken bezweert dat dit geen versoepeling van het embargo inhoudt, omdat "volgens de Raad de situatie in Syrië niet verder gemilitariseerd moet worden," is duidelijk dat vanaf nu de interpretatie van het embargo veel ruimte laat. Een diplomaat merkte op dat humanitaire hulp altijd al mogelijk was onder het embargo, maar dat nu was gedefinieerd wat humanitaire hulp behelst. Dat doet het ergste vrezen voor andere embargo's die ruimte laten voor humanitaire hulp aan oorlogsgebieden. Na het bestempelen van interventielegers tot vredesmissies worden nu wapenleveranties tot humanitaire hulp verklaard.

Wendela de Vries

VOORPAGINA:
Tekening Len Munnik

COLOFON

VREDESMAGAZINE 2e KWARTAAL 2013 Uitgave van de vereniging VredesMedia waarin samenwerken: Haags Vredesplatform (HVP), Humanistisch Vredesberaad (HVB), Vredesbeweging Pais, Samenwerkingsverband Stop de Wapenwedloop, Antimilitaristies Onderzoekskollektief VD AMOK, Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) afdeling Nederland. In VredesMagazine zijn de tijdschriften Kernwapens Weg!, VD AMOK en de dikke nummers van Vredeskoerier 't Kan Anders opgegaan. **REDACTIE:** Jan Bervoets, Boudewijn Chorus, Hans Feddema, Benno Houweling, Kees Kalkman, Klaas Meijer, Anke Polak, Jan Schaake, Guido Schokker, Barbara Smedema, Egbert Wever **AAN DIT NUMMER WERKTEN NAAST DE AUTEURS MEE:** Daan van der Burgh, David-Jan Donner, Chris Geerse, Georges Spriet, Wendela de Vries. De auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van een geplaatst stuk. De tekst van artikelen mag worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding. Copyrights van foto's en tekeningen berusten bij de desbetreffende fotograaf /illustrator. **FOTOREDACTIE:** Hanneke Suijs, Anne Vaillant **FOTOGRAFEN EN ILLUSTRATOREN:** Farhad, Joseph Ferris, Kristina, Latuff, Bijan Moshaver, Len Munnik, Boyd Noorda, Anne Paq, Jan Schaake, Aftab Uzzaman, Sylvia Wilbrink **VORMGEVING:** Jimmy Slothouwer **DRUKKER:** Drukkerij Mezclado Tilburg **ABONNEMENTEN:** Interesse of aanmelding voor een abonnement op Vredesmagazine kan kenbaar gemaakt worden bij de redactie van VredesMagazine of bij een deelnemende organisatie. Een jaarabonnement op VredesMagazine (4 nummers) kost 10 euro. U kunt een abonnement nemen via info@vredesmagazine.nl of 015 7850137. **GIFTEN:** Bedragen die abonnees overmaken boven het verschuldigde abonnementsgeld worden beschouwd als gift voor het werk van de in VredesMagazine samenwerkende organisaties. **CONTACT VREDESMEDIA:** Vlamingstraat 82 2611 LA Delft, 015 7850137, info@vredesmedia.nl, www.vredesmedia.nl. **REDACTIEADRES:** Obrechtstraat 43 3572 EC Utrecht tel. 030 8901341 e-post: info@ vredesmagazine.nl. Artikelen naar info@vredesmagazine.nl. **KOPIJSLUITING VOLGEND NUMMER:** 20 mei. Verschijningsdatum volgend nummer: 25 juni. **ISSN 1876-0724**

INHOUD

WAPENLEVERANTIES ALS HUMANITAIRE HULP 2
Wendela de Vries

"LAAT DE SYRISCHE DIALOOG IN ENSCHEDE BEGINNEN" 4
Syria's Request – drie bijeenkomsten in het teken van ontmoeten, informatie en keuzes
Jan Schaake

OP ZOEK NAAR EEN UITWEG VOOR EEN DIEP VERDEELD MALI 6
Het probleem is niet alleen de militaire coup en de oorlog in het noorden
Koert Lindijer

BURGERINITIATIEF 'SLOOP DE MUUR 8
65.000 handtekeningen voor een rechtvaardige en duurzame vrede in het Midden-Oosten
Anke Polak

HET LEED VAN OORLOGSSLACHTOFFERS VERZACHTEN 10
In gesprek met Frans Worstmann over Stichting Wesselmann
Marian van Stiphout

BANGLADESH – GROTE WAPENAANKOPEN IN RUSLAND 14
Voortzetting van een historische band of breuk met de geschiedenis?
Peter Custers

DEPOLITISERING, WAT DOE JE DAARTEGEN? 16
Over emo-cultuur, depolitisering, massamobilisatie en herpolitisering
Clemens Raming

FOTOPAGINA'S ANNE PAQ/ACTIVESTILLS 18
Aanval op Gaza november 2012

DOSSIER: IRAN 21
Martin Broek, Kees Kalkman, Dr. Bijan Moshaver, Kees van der Pijl

EN VERDER:

COLUMN 7
Hans Feddema

UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE VREDESBEWEGING 16

COLUMN 9
Boudewijn Chorus

SPRINGSTOF 13
Frank Slijper

OVERZICHT VAN BIJ VM AANGESLOTEN ORGANISATIES 20

KORTE BERICHTEN 32

SIGNALERING 35

GEDICHT 36
Leo Vroman

Foto: Boyd Noorda

KONING ALS PRINS IN UNIFORM VERKLEED OP VETERANENDAG, 25 JUNI 2011

“Laat de Syrische dialoog in

Tussen 18 en 24 december 2012 vormde de Oude Markt in Enschede dankzij het Glazen Huis van *3FM Serious Request* het middelpunt van Nederland. Een jaar eerder was diezelfde Oude Markt het decor voor een Nieuwsuur-reportage over in Enschede woonachtige Syriërs die het regiem van Assad steunden en op 24 maart 2012 vond op diezelfde Oude Markt een door andere in Enschede woonachtige Syriërs georganiseerde demonstratie plaats ter ondersteuning van de Syrische oppositie.

Foto: Jan Schaake

Op zich niet zo vreemd. Juist in en rond Enschede wonen ongeveer 10.000 Syrische migranten en de meesten van hen zijn christen: een bevolkingsgroep die tussen hoop en vrees leeft als het gaat om de toekomst van Syrië. De Syrisch-Orthodoxe kerk telt in Enschede drie parochiekerken, elders in Twente vier en in Glane, op de grens met Gronau, staat het klooster van de Syrisch-Orthodoxe aartsbisschop voor Midden-Europa. Verder is in Twente ook een omvangrijke alawitische gemeenschap uit Syrië en Turkije gevestigd.

De hoop en vrees, maar vooral ook de onderlinge verdeeldheid was voor Enschede voor Vrede reden om samen met de Aramese Beweging voor Mensenrechten en de Samenwerkende Democratische Organisaties tijdens het Serious Request evenement een drietal bijeenkomsten te organiseren onder de titel *Syria's Request* en wel op zo'n 200 meter van het Glazen Huis in een glazen aanbouw van De Wonne, waar al twee jaar de Enschedese Ambassade voor de Vrede is gevestigd: het Glazen Vredeshuis.

LET'S LISTEN TO THE SYRIANS

De eerste avond, op 19 december 2012, had het karakter van een ontmoeting. Aan drie mensen afkomstig uit Syrië was gevraagd om over hun eigen ervaringen en die van familieleden in Syrië te vertellen. De eerste spreker vertelde hoe vijf van zijn alawitische familieleden in de weken daarvoor in de omgeving van Homs zijn ontvoerd, waarna hun levenloze lichamen werden teruggevonden. Het was niet om losgeld te doen, maar louter intimidatie. Hoewel ze net als Assad alawitisch zijn wilde de familie geen partij kiezen, maar neutraliteit kan niet bestaan in Syrië. In dat geval wordt je van twee kanten belaagd en vragen beide partijen geld om je te beschermen.

De situatie in en rond Homs wordt steeds moeilijker. Er is gelukkig veelvuldig contact mogelijk met de familie in Syrië, maar juist door die contacten voel je je zo machteloos. De tweede spreker was afkomstig uit Damascus en had die machteloosheid doorbroken door de gedichten van haar vader, een bekend dichter in Syrië, te vertalen en uit te geven. De opbrengst van de verkoop van dit dichtbundeltje gaat naar een kerkelijke groepering in Damascus, die daarmee de meest hulpbehoevenden probeert te helpen. Het humanitaire aspect, de menselijkheid, verdwijnt namelijk helemaal, tegen de achtergrond van het geweld en de politieke strijd.

De derde spreker was vooral blij zijn verhaal een keer kwijt te kunnen. Bij Nederlandse collega's op het werk of met medebestuurders van de wijkraad lukt dat niet. Assad is volgens de heersende mening het absolute kwaad in Syrië en de oppositie zou het goede representeren. Als je er als Syriër op wijst dat de oppositie ook misdaden begaat en dat sommige dingen onder Assad goed geregeld waren, stuit je vooral op onbegrip en houdt je vervolgens je mond maar. De Syrische staatszender SANA is niet meer in Nederland te ontvangen en over aanslagen tegen de Syrische staatsmedia hoor of lees je bitter weinig in de Nederlandse pers. Net als eerder in Irak gebeurde, verlaat de christelijke minderheid in Syrië massaal het land en terwijl zij wegtrekken, komen allerlei jihadisten het land binnen om op Syrische bodem hun godsdienstoorlog uit te vechten.

INKIJKJES IN DE BLACK BOX

De tweede avond, op 21 december, was informatief bedoeld. Maarten Zeegers, die tot een maand na het uitbreken van

Enschede beginnen”

VAN LINKS NAAR RECHTS: SANHARIB KORKIS, SANHERIB MIRZA, MELTEM HALACELI EN ANDRÉ ABDALLAH

de opstand in Syrië als student islamitisch recht in Damascus verbleef, het land werd uitgezet en zijn ervaringen vervolgens beschreef in het boek “Wij zijn Arabieren – portret van ondoordringbaar Syrië” leidde de avond in. Als student aan een zeer conservatief-islamitische universiteit had hij ook persoonlijk en in zijn onmiddellijke omgeving kennis gemaakt met het optreden van de beruchte veiligheidsdiensten van Syrië, die een staat in de staat vormen, over enorme aantallen informanten beschikken en volstrekt ongecontroleerd hun gang kunnen gaan. Dit is niet uniek voor Syrië. Maar, waar in andere landen met een vergelijkbaar systeem de opstanden hiertegen tot de val van het regiem leidden, bleek dat in Syrië niet het geval te zijn.

Dat komt door de bevolkingssamenstelling van Syrië en de machtsverhoudingen tussen de verschillende bevolkingsgroepen. Onder het Ottomaanse bestuur deelden de soennieten de lakens uit. In het westen van het huidige Syrië werkten alawieten als lijfeigenen op de landgoederen van de soennitische heersende klasse. Toen de Fransen na de Eerste Wereldoorlog het mandaatgebied Syrië bestuurden rekruteerden ze juist onder de zeer gematigd islamitische alawieten en natuurlijk onder de christenen hun bestuurders en militairen. Onder de heerschappij van Hafez al-Assad, vanaf de jaren zestig, kwam ook de economische macht in handen van de alawitische minderheid. Na eerdere, bloedig onderdrukte pogingen daartoe, is nu vooral de soennitische meerderheid in Syrië in opstand gekomen.

Maarten Zeegers herkent in de aarzeling van het Westen om in te grijpen nog iets van de Franse houding: Europa heeft liever gematigde alawieten en christenen aan de macht in Syrië dan steeds fanatieker wordende soennieten. Hij voorspelt dat als het regiem van Assad ten val komt, het Westen militair in zal grijpen om aan de westkust een veilig gebied voor de alawieten in te richten. De Syrische christenen zullen een goed heenkomen zoeken in Libanon en bij de omvangrijke christelijke bevolking in het voornamelijk door Koerden bewoonde noordoosten van het land dat bovendien aansluit bij de Koerdische Autonome Regio in Noord-Irak waar de afgelopen jaren ook veel Iraakse christenen naartoe zijn gevlucht. Syrische christenen die na de val van Assad in Syrië willen blijven, kunnen volgens Maarten Zeegers maar beter eieren voor hun geld kiezen en zich bij de oppositie aansluiten.

KOM IN ACTIE! MAAR HOE?

Over deze keuze ging de derde bijeenkomst op 23 december 2012, die als debat- en als dialoogavond werd gekarakteriseerd. Vier posities in het conflict waren vertegenwoordigd. Sanharib Korkis sprak namens het Comité van Syrische Migranten in Nederland, dat Nieuwsuur-verslaggever Jan Eikelboom een aantal keren aan een visum naar Syrië heeft geholpen en ook geportretteerd werd in de eerder genoemde Nieuwsuur-uitzending op de Oude Markt. Sanherib Mirza is voorzitter van de Midden-Europese afdeling van de Assyrisch Democratische Organisatie die in 1957 in Syrië werd opgericht en zowel bij de Syrische Nationale Raad als bij de Coalitie van Syrische Revolutionaire en Oppositionele Krachten is aangesloten. Tussen deze uiterste posities zaten die van André Abdallah van het Syrisch Comité dat de geweldloze burgercomités in Syrië ondersteunt, en publiciste Meltem Halaceli die reportages had gemaakt over de alawitische bevolking aan weerszijden van de Turks-Syrische grens.

In de discussie kwamen hoop en vrees duidelijk naar voren. Waar de een zich zorgen maakte over de situatie van etnische en religieuze minderheden na een machtsovername door de Syrische oppositie, meende de ander dat je daar nu juist afspraken over kon maken in de samenwerkingsverbanden met die oppositionele groepen. Waar de een hoge verwachtingen had van de voorzichtige hervormingen die reeds onder Bashar al-Assad hadden plaatsgevonden, wees de ander op het neerslaan door de jonge Assad van de democratiseringsbeweging die in 2005 naam maakte als Damascener Lente.

Allen waren het eens over het unieke karakter van de bijeenkomst: voor het eerst zaten aanhangers van het regiem van Assad en van de gewapende oppositie met twee posities daartussenin aan één tafel. “Laat vanavond in Enschede die dialoog beginnen,” werd gezegd. Ook werd al aandacht besteed aan bruggenbouwers in Syrië zelf en aan het verzoeningsproces dat na afloop van de burgeroorlog nodig zal zijn en dat eigenlijk nu al zou moeten beginnen. Misschien is het aan dit soort initiatieven in het veilige Enschede om daar alvast de voorwaarden voor te creëren. De organisatoren van de drie avonden zijn in ieder geval van plan om met dit initiatief verder te gaan.

Jan Schaake

Een inhoudelijk verslag van de drie bijeenkomsten is voor € 2,50 (exclusief verzendkosten) verkrijgbaar bij Enschede voor Vrede, via info@enschedevoorvrede.nl.

Op zoek naar een uitweg voor een diep verdeeld Mali

Democratisering, decentralisatie, vredesakkoorden met ontevreden Toareg in het noorden en ambitieuze ontwikkelingsplannen voor achtergebleven gebieden: het is in Mali de afgelopen twintig jaar allemaal al eens geprobeerd. Het probleem is niet alleen de militaire coup en de oorlog in het noorden. Een reportage van Afrika-correspondent Koert Lindijer.

Trotse dames in dure, kleurrijke klederdracht rijden op brommertjes door de blauwe walm in de straten van de Malinese hoofdstad Bamako. De parmantige aanwezigheid van vrouwen is in Mali heel gewoon. In de Sahel, sinds eeuwen op de transitroute voor de handelskaravanen van noord naar zuid, ontwikkelde zich door de culturele communicatie over en weer een eigen levensstijl, religie en politiek. Maar negen maanden bezetting van het noorden door extremistische moslims heeft de tegenstelling tussen Noord- en Zuid-Mali, tussen stromingen binnen de islam en tussen tribale groepen op scherp gezet.

Mali kent een liberale islam en een seculiere grondwet, maar conservatieve groepen ijveren voor meer invloed en de invoering van het islamitische strafrecht shari'a. Bij moskeeën in de steden en dorpen, bij waterputten en scholen op het platteland staan bordjes met het opschrift: Gedoneerd door Saoedi-Arabië. "Sinds 25 jaar zien we bij ons de wahabieten met hun lange baarden," vertelt het parlementslid Baba Haidara. "Ze hebben zich bij ons ingevreten, door geld en de opleiding van onze *marabouts* in Saoedi-Arabië." Haidara haast zich verschil te maken tussen de wahabitische stroming van conservatieve moslims en de extremistische strijders die met geweld hun geloofsvorm opleggen.

VERDEELDHEID AANGEWAKKERD

Vele lange baarden zijn afgeschoren na de Franse interventie. Uit angst voor wraak. Lichtgekleurde Malinezen in Bamako houden zich gedeisd. Velen vluchtten uit Noord-Mali via buurland Burkina Faso, want hun eigen landgenoten vertrouwen ze niet meer. De gemoedelijke Malinezen worstelen met het vergif van de aangewakkerde verdeeldheid. Leger en burgers hebben op verschillende plaatsen hun woede gekoeld op Toearegs, Fulani's en Arabieren uit het noorden. In Bamako werd de busmaatschappij *Sonef* aangevallen, want de eigenaar is Arabier. De *Ganda Koy* en *Ganda Iso*, beruchte tribale milities van zwarte Malinezen uit het zuiden, oefenen bij Mopti om deel te nemen aan de strijd in het noorden.

Koert Lindijer (1953) is correspondent van NRC Handelsblad voor heel Afrika. Hij woont en werkt er al ruim vijfentwintig jaar. Zijn standplaats is de Keniaanse hoofdstad Nairobi. Lindijer schreef drie boeken over Afrika: *Kraal in Nairobi*, *Terug naar Rwanda* en *Bittereinders*. In 1996 won hij de Dick Scherpenzeel Prijs en in 2007 werd hij bekroond tot Journalist voor de Vrede.

Mahmoud Dicko is een voorname wahabiet en hoofd van de door hem opgerichte *Hoge Islamitische Raad*. Met protestacties blokkeerde hij enkele jaren geleden een grondwetswijziging om vrouwen erfrecht te geven, nadat die al door de regering en het parlement was aangenomen. Voor zijn kantoor in Bamako staan dozen dadels, een geschenk van Saoedische moskeeën. Tot voor kort was hij fel gekant tegen een buitenlandse militaire interventie en voorstander van grotere invloed van de islam op de politiek. Hij is een sfinx. "Ik ben voor een open, moderne islam, net als in Turkije. Ik verwelkom de Franse interventie," zegt hij nu.

Dicko legt de schuld van de crisis bij de 'oude corrupte politieke klasse.' Hij pleit voor 'politici met een visie' – een aanwijzing dat hij zelf de politiek in wil. Islamitische leiders zoals hij winnen aan invloed. "De corrupte politici en de groeiende armoede creëren een vruchtbare ondergrond voor radicalisme," betoogt de conservatieve imam.

Soulemeylou Boubeye Maiga behoort tot de oude politieke klasse. Hij was tot de staatsgreep vorig jaar maart hoofd van de Malinese geheime dienst en eerder al minister. Hij lacht schimpend over Dicko. "Dicko en zijn Hoge Raad van moslims zijn net zo gevaarlijk als de wapens van de extremisten," betoogt hij. "We weten dat radicale islamitische organisaties al jaren aanhangers rekruteren onder de

Foto: Kristina

arme jongeren." Hij verdenkt Dicko van hulp aan de extremisten in het noorden. "De afgelopen maanden reisden er rekruten uit Bamako naar het noorden, en uit Gambia en Noord-Nigeria. Dicko verkeert in dezelfde kringen als de radicalen."

TOURÉ'S FALEN

Maiga diende onder de in maart afgezette president Amadou Touré, een amicale en incapabele democraat. Touré werkte altijd aan consensus tussen de verscheidene politieke en religieuze stromingen, totdat er geen oppositie meer bestond in het parlement. Touré bestuurde in de traditie van de eeuwenoude bazaarpolitiek: gelegenheidscoalities tot stand gekomen door handjeklap.

In het noorden betekende dat een spel van loven en bieden tussen smokkelaars, clanleiders, corrupte ambtenaren en militairen, politici en criminelen. Toen een handjevol radicale moslims, veelal afkomstig uit Algerije, deze netwerken infiltreerde, verdween de laatste schijn van een staatsapparaat. Touré´s politiek van pappen en nathouden mislukte. "We moeten onze democratie vernieuwen," concludeert Maiga.

De hopen vuilnis in Bamako ontsieren de aantrekkelijke stad langs de Niger. De overheid haalt al jaren geen vuilnis meer op en plastic zakken dwarrelen rond of belanden in de verstopte magen van koeien en geiten. Bedelaars wroeten in de vuiligheid naar voedsel. Op een terrasje met een blik op de ondergaande zon boven de rivier zit onderzoeker en consultant Fadial Ba. Voor hem was de democratie de afgelopen twintig jaar 'een zeepbel.' "Jullie westerlingen denken altijd dat jullie model hier in Afrika ook werkt. De politici gooiden het op een akkoordje en kochten bij de verkiezingen stemmen. Zij vertegenwoordigen de volkswil niet."

OUDE VERSUS NIEUWE LEIDERS

Sinds de coup in maart strijden burgers en militairen om invloed. En ook binnen de strijdkrachten zelf bestaat verdeeldheid. Interim-president Dioncounda Traoré (70) wil al in juli verkiezingen houden. Traoré was parlementsvoorzitter onder de afgezette Touré en vertegenwoordigt de oude politieke klasse. Hij nodigde het Franse leger uit en heeft voorlopig de machtsstrijd gewonnen met de coupleider Amadou Sanogo. Sanogo keerde zich tegen een buitenlandse interventie en probeert juist de terugkeer van de oude politici te voorkomen.

Democratisering, decentralisatie, vredesakkoorden met ontevreden Toareg in het noorden en ambitieuze ontwikkelingsplannen voor achtergebleven gebieden: het is de afgelopen twintig jaar allemaal al eens geprobeerd. In een nieuw plan van de overheid komen dezelfde frases voor.

Fadial Ba gelooft niet in snelle verkiezingen en een machtsoverdracht aan burgers. "Het probleem is niet alleen de militaire coup en de oorlog in het noorden. De crisis ligt veel dieper," meent hij. "We hebben een interim-periode van enkele jaren nodig. Dan kunnen we een nationale conferentie organiseren waar we alle politieke en religieuze problemen kunnen bespreken. Daaraan moeten alle stammen, regio's en religieuze stromingen deelnemen. Alleen dan kunnen alle Malinezen zich herenigen."

Koert Lindijer
Journalist voor de Vrede van het jaar 2007

COLUMN FEDDEMA

Vertrekt Nederland dit jaar uit Kunduz?

De Arabische Lente wordt geconfronteerd met heel wat kinderziektes. Milities in Libië hebben vrij spel, de nieuwe president van Egypte opereert niet optimaal en in Tunesië is nu weer onrust. In Syrië is de oorlog te gruwelijk voor woorden, wat (sektarisch) extremisme oproept en tevens haat sterk voedt. Vaak vergeten we die immateriële dimensie. Haat is een energie die lang blijft nawerken. In Afghanistan, waar eind 2014 de NAVO-troepen vertrekken, geldt dat zeker ook. Dit omdat daar naast incidenten als Koranverbranding en het urineren door Amerikaanse mariniers over bebloede lijken van Taliban vooral de buitenlandse bezetting en het er mee samenwerken het huidige bewind in Kaboel zal worden nagedragen. Natuurlijk helpt het, als er een akkoord zou komen met de Taliban, liefst ook met die in Pakistan, maar de haat zal niet meteen weg zijn. Het feit dat de Taliban vanuit hun kantoor in Qatar wel met Kaboel willen onderhandelen maar niet met Karzai – in hun ogen een marionet van de VS – spreekt boekdelen. In recente besprekingen van de Kunduz-klankbordgroep op het Binnenhof heb ik dat 'besmet zijn' in de ogen van de tegenspeler aan de orde gesteld, nu het kabinet beslist wat te doen met de missie over een half jaar, omdat dan een 'veiligheidsgat' voor de Nederlanders in Kunduz ontstaat door het vertrek medio 2013 van de Duitse troepen. Er wordt nog onderhandeld in de Kamer, maar minister Opstelten liet al doorschemeren dat het 'samen uit, samen thuis' met de Duitsers voor de hand ligt. Ik ben daar blij mee, maar dan is er het punt, in hoeverre het door Nederland betaalde maar door Duitsers uitgevoerde ontwikkelingswerk vanuit de missie in omliggende dorpen kan worden voortgezet over een half jaar. Voortzetting houdt het gevaar van 'besmet zijn' in, zeker als op het moment van de Amerikaanse 'exit' er geen verzoening tot stand is gekomen tussen de conflicterende partijen. Met hulp via onafhankelijke organisaties als HealthNet of Cordaid, die nu ook prima opereren in Afghanistan, is niets mis, maar ik adviseer dit niet te doen in het kader van semi-voortzetting van de 'Kunduz-missie'. Geweld en haat hebben een eigen dynamiek. Hoe neutraler het kader van de voort te zetten ontwikkelingshulp is, des te beter. Anders komen na de altijd ook onzekerheid gevende 'exit', de betreffende dorpen in gevaar.

Hans Feddema

Binnen het samenwerkingsverband Taskforce Palestina kwamen al diverse acties tot stand. Een van deze acties kreeg gestalte in 2009 door de oprichting van de vereniging 'Sloop de muur'.

Foto: Boyd Noorda

VAN AGT LEGT UIT HOE DE HANDTEKENINGEN "SLOOP DE MUUR"OVERHANDIGD ZIJN.

Burgerinitiatief 'Sloop de muur'

Sloop de muur streeft naar het indienen van een burgerinitiatief bij de Tweede Kamer, waarmee de vereniging een bijdrage wil leveren aan een rechtvaardige en duurzame vrede in het Midden-Oosten. Sloop de muur pleit voor sancties tegen de staat Israël wegens het negeren van de uitspraken van het Internationaal Gerechtshof over de muur die wordt gebouwd op Palestijns grondgebied.

Ondanks geringe bereidheid tot samenwerking bij de griffie van de vaste Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken liet Sloop de muur zich niet tegenhouden. Via de website en met vele acties in het hele land werd hard gewerkt aan het inzamelen van handtekeningen.

Intussen werden ruim 65.000 handtekeningen opgehaald, veel meer dan minimaal vereist. Als woordvoerder werd ex-CDA-politicus Dries van Agt gevraagd. De aanbieding aan de Tweede Kamer kreeg veel publiciteit. Een delegatie van Sloop de muur werd ontvangen door Helma Nepperus, voorzitter van de Commissie Verzoekschriften en Burgerinitiatieven. Aanwezig waren ook vijf leden van de vaste Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken, van de SP, D66, het CDA, GroenLinks en de CU. Van Agt zette het verzoek kort uiteen en eindigde met: "Wij baseren ons op zowel de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof van 9 juli 2004 als op de Nederlandse Grondwet. Artikel 90 stelt immers dat de regering de ontwikkeling van de internationale rechtsorde bevordert. Gebrek aan actie om de muur is hiermee in tegenspraak."

SCHRIJNENDE SITUATIE

TaskForce Palestina heeft intussen ook gesproken met leden van de Kamercommissie Buitenlandse Zaken. Daarbij is bezorgdheid uitgesproken over de geringe actiebereidheid van de Nederlandse regering om de vrede te bevorderen tussen Israël en Palestina. De situatie in Palestina voldoet volgens de Taskforce aan de volkenrechtelijke definitie van apartheid. Palestijnen in bezet gebied vallen bijvoorbeeld onder Israëlisch militair recht terwijl Israëliërs in hetzelfde gebied onder civiel recht vallen. Talrijke Palestijnse gevangenen worden in 'administratieve detentie' gehouden, zonder vorm van proces. Jaarlijks worden ongeveer 700 kinderen opgepakt. Eind 2012 zaten er 21 kinderen onder de 16 vast. Hun behandeling is slecht: sommigen zijn geboeid, geblinddoekt, geïsoleerd vastgehouden - een schending van Geneefse conventie. De voortdurende blokkade van Gaza wordt door de inwoners ervaren als een barbaarse collectieve straf.

WERELD KIJKT WEG

De aanwezige Kamerleden gaven aan dat bij dit onderwerp de politieke verschillen in Nederland vaak haaks op elkaar staan. De aangedragen voorstellen (erkennen van Palestina, meer sanctiebereidheid jegens Israël) van de delegatieleden werden 'meegenomen.' De hoop is nu gevestigd op een vernieuwende koers van Nederland.

De obstructies van Israël tegen de Mensenrechtenraad van de VN en de slechte mensenrechtensituatie voor de Palestijnen is voor steeds meer organisaties aanleiding om op te roepen tot een boycot van Israël. Internationaal lijkt er echter vooralsnog geen schot in te komen. Protesterende politieke gevangenen in Israël sterven en de verbittering onder de Palestijnen neemt toe. Weer worden stenen gegooid, weer vallen er doden. Maar de wereld wacht en kijkt weg.

Anke Polak

Actuele informatie op *www.icj-cij.org* en *www.sloopdemuur.nl*.

Laatste nieuws

Begin maart heeft de Commissie voor Verzoekschriften en Burgerinitiatieven van de Tweede Kamer het initiatief van Sloop de muur toch ontvankelijk verklaard. Dit houdt in dat het onderwerp op de agenda van de Kamer komt, in eerste instantie bij de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken. Die gaat de behandeling van het voorstel voorbereiden.

UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE VREDESBEWEGING

In deze reeks, waarin we steeds een aspect van de geschiedenis van de vredesbeweging belichten, het vierde stukje. Daarin wordt belicht hoe de Eerste Wereldoorlog tot de moderne vredesbeweging leidde. De serie is ontleend aan de tentoonstelling 'Zicht op Vrede' van het Museum voor Vrede en Geweldloosheid. Deze uit 24 panelen bestaande tentoonstelling kan (naast vele andere) geleend worden en is ook te zien op www.vredesmuseum.nl.

Aan de bakermat van de vredesbeweging

Toen in 1914 de oorlog uitbrak, waren de vredesactivisten verdeeld. Sommigen werden gegrepen door het nationalistisch vuur, anderen keerden zich tegen de oorlog om verschillende redenen. Of ze nu pacifisten, socialisten of wat anders waren, ieder volgde zijn individuele geweten. Naarmate de oorlog uitzichtlozer werd en meer slachtoffers eiste, groeide

DIENSTWEIGERAAR IN CEL

het verzet ertegen. Er ontstonden organisaties die steun gaven aan dienstweigeraars die vaak tot lange gevangenisstraffen werden veroordeeld. In Groot-Brittannië speelde ook het verzet tegen de invoering van de dienstplicht een grote rol. In 1916 kwam die er toch. Vrouwelijke activisten, waaronder ervaren suffragettes, richtten de *Women's International League for Peace and Freedom* (WILPF) op in 1915. Deze is nog steeds, ook in Nederland, actief. De *Fellowship of Reconciliation*, opgericht eind 1914, verenigde christenen tegen de oorlog.

Al spoedig ontstonden er ook in andere landen gelijksoortige organisaties. In 1919 verenigden die zich, op een bijeenkomst in Bilthoven, tot de *International Fellowship of Reconciliation*. Ook die bestaat nog steeds. In Nederland zijn *Kerk en Vrede* en het *Doopsgezind Wereldwerk* erbij aangesloten.

Eveneens in Nederland werd in 1921 PACO (Esperanto voor 'Vrede') opgericht, waar antioorlogsorganisaties uit vele landen zich bij aansloten. In 1923 werd de naam veranderd in *War Resisters' International* (WRI), nog steeds actief. De Nederlandse tak is *Vredesbeweging Pais*. Als logo koos de WRI het gebroken geweertje. Dit groeide uit tot hét symbool van het antimilitarisme uit het interbellum. Ook nu nog is het niet vergeten en nog altijd te koop bij *Pais* en in de webshop van het Museum voor Vrede en Geweldloosheid. Wilpf Nederland en Vredesbeweging Pais zijn mede-uitgever van dit blad. We kunnen daarmee dus zeggen dat ook de wortels van *VredesMagazine* teruggaan tot de Eerste Wereldoorlog.

Chris Geerse

COLUMN CHORUS

Oorlog tegen ons allen

Bradley Manning heeft zich schuldig verklaard op negen van de tweeëntwintig aanklachten inzake het lekken van overheidsinformatie over de oorlogen in Irak en Afghanistan. Met het doorgeven van video's en documenten aan WikiLeaks is hij het dus geweest die de wereld heeft ingelicht over systematische martelingen en andere oorlogsmisdaden door Amerikaanse soldaten, over geheime gevangenissen van de CIA, over door de VS als spionnen geronselde VN-medewerkers, over verhoorpraktijken in Guantánamo, over de bewerking door de VS van hun bondgenoten. Mannings schuldbekentenis op een deel van de aanklachten kwam nog vóór het begin van zijn eigenlijke proces, omdat de militaire rechter in het vooronderzoek botweg heeft bepaald, dat zijn motieven tijdens de rechtszaak niet aan de orde mogen komen. De rechter wil alleen vastgesteld zien of en waaraan hij schuldig is. Zo zag Manning zich gedwongen nu al met zijn verhaal te komen. In een gedetailleerde verklaring tijdens een procedurezitting heeft hij zich een oprechte klokkenluider betoond, die het als zijn plicht zag zijn medeburgers in te lichten over ontspoorde militaire en politieke praktijken van de Amerikaanse overheid. Voor deze onthullingen zal Manning vele jaren, zo niet levenslang, moeten boeten. Hij zegt te hebben geweten dat hij zijn vrijheid op het spel zette, maar meende het belang van de samenleving te dienen, niet te schaden.

Politiek commentator Chris Hedges van *Truthdig.com* schreef daags na de zitting, dat Manning niet de enige zal zijn die moet boeten. De oorlog tegen hem, stelt hij, is in feite een oorlog tegen ons allemaal. Dit lijkt een overdreven inschatting, maar Hedges heeft wel degelijk een punt. Manning zit al bijna drie jaar in militair voorarrest, waarvan de eerste negen maanden in isolatiefolter. Die door Amnesty vastgestelde mishandeling was op zich al een demonstratie van het rabiate gehalte van zijn vervolging. Tijdens het vooronderzoek werden documenten waar de aanklagers mee kwamen niet aan de verdediging ter beschikking gesteld, transcripties van verklaringen niet overhandigd. Gevoegd bij de absurde bepaling, dat Mannings motieven tijdens de rechtszaak niet aan bod mogen komen, doemt onmiskenbaar het beeld van een zwaar gemanipuleerd politiek proces op. Kern daarvan vormt de venijnige aanklacht 'hulp aan de vijand'. Hoewel de aanklagers hebben aangekondigd levenslang te eisen, houdt de krijgsraad de vrijheid de doodstraf op te leggen. Een zeer verontrustend idee, juist gezien het wegkijken van de vooraanstaande media in de VS. Die hebben met de publicaties in het kielzog van WikiLeaks goede zaken gedaan, maar lopen laf weg nu de onthuller wordt aangepakt. Zo bieden zij de staat de kans het grondrecht in een democratie om de overheid te kritiseren met voeten te treden. Met het verzuim om hun feitelijke bron te beschermen laten de media ook zichzelf muilkorven. Daarmee geven zij de Amerikaanse regering vrij spel, terwijl de veroordeling van Manning nieuwe klokkenluiders zal weerhouden op te staan. Zo bezien is dit inderdaad een oorlog tegen ons allen.

Boudewijn Chorus

In gesprek met Frans Worstmann over Stichting Wesselmann

Het leed van oorlogsslachtoffers verzachten

Binnenkort bestaat Stichting Wesselmann tien jaar, toch had ik er nog nooit van gehoord. Via Frans Worstmann, medeoprichter en penningmeester, kreeg ik – voorafgaand aan een gesprek met hem – het beleidsplan en wat jaarverslagen om een beeld te krijgen van de doelstelling van de stichting. Het prikkelde mijn nieuwsgierigheid: wat voor mensen zijn erbij betrokken, hoe gaan ze te werk, wat betekent de naam? En hoewel Frans opmerkt dat nieuwsgierigheid een goede eigenschap is, krijg ik niet overal even gemakkelijk antwoord op. "Het gaat om de stichting, niet om mij," zegt hij.

Foto: www.leenhardkanselaar.nl

TENTENKAMP TEGEN UITZETTING VAN IRAAKSE VLUCHTELINGEN. DEN HAAG, 8 DECEMBER 2012

In een beleidsplan geeft de stichting een rake introductie: "Oorlogsgebieden zijn dagelijks nieuws. Militaire, politieke en strategische kwesties in oost en west worden becommentarieerd in kranten en op televisie. Hulporganisaties geven aan grote groepen mensen de meest noodzakelijke humanitaire hulp. Na verloop van tijd nemen meestal nieuwe actuele zaken de aandacht van de media in beslag. Maar wat gebeurt er met de slachtoffers als ze het oorlogsgebied zijn ontvlucht en niet meer in een van de kampen verblijven? Wat gebeurt er als de oorlog is afgelopen en de pers samen met de hulporganisaties verdwenen is?" Niet veel goeds, zou je denken. Tijdens het gesprek zal blijken dat niet iedereen onverschillig staat tegenover deze slachtoffers.

Je bent medeoprichter van de Stichting Wesselmann.

"Ja, klopt. Het is nu bijna tien jaar geleden dat de stichting ingeschreven werd bij de Kamer van Koophandel. We kregen al snel enkele legaten en we maakten een start met het leggen van contacten met organisaties en personen die regelmatig in aanraking komen met oorlogsslachtoffers. Het eerste jaar hadden we contact met Dennis Hendrickx (jarenlang pastoor in Tilburg-Noord en nauw betrokken bij een aantal projecten die zich bezighouden met het multiculturele leven in zijn wijk). We hebben dat jaar via Dennis een donatie gedaan voor Soedanese gezinnen."

De Stichting Wesselmann heeft als doel materiële hulp te bieden aan slachtoffers van een oorlog. Vaak zijn dat mensen, die in beginsel hun leven in Nederland willen oppakken en hier een toekomst tegemoet zien. Ze zijn hier tijdelijk of voor langere tijd; ze moeten hun draai zien te vinden in een voor hen vreemde omgeving met een andere taal en cultuur.

Sinds de oprichting in 2004 heeft Stichting Wesselmann aan zo'n honderd mensen een financiële tegemoetkoming verstrekt. Aanvragers van een bijdrage zijn afkomstig uit diverse landen: Afghanistan, Burundi, Sierra Leone, Kosovo, Koerdistan, Somalië, Tsjetsjenië. Voorbeelden van aanvragen vind je op de website van de stichting: "Een echtpaar met kinderen afkomstig uit Kosovo waarvan de vader – al enkele jaren als vluchteling erkend – in Nederland woont en werkt. Zijn inkomen ligt net boven het minimum. Voor de gezinshereniging is veel geld nodig, vooral voor verblijfsdocumenten en leges. Stichting Wesselmann sprong bij."

IDEE UIT DE VREDESBEWEGING

Frans: "Het idee om oorlogsslachtoffers te helpen hadden we al enige tijd. Het komt voort uit de vredesbeweging. Ik was in het verleden zijdelings betrokken bij 'Tilburg Za Mir' waar Hans Robbesom en Miriam Braak (beiden aangesloten bij Stichting Wesselmann) in het bestuur zaten. Daarna is er 'Mensen Werken voor Mensen' gekomen, een groep vrijwilligers die destijds onpartijdig hulp bood aan mensen in voormalig Joegoslavië. Met enkele andere vrijwilligers had Cor van de Ven een computernetwerk opgezet zodat vredesorganisaties en individuen in ex-Joegoslavië die tegen de oorlog waren elkaar konden bereiken. Daar was Hans ook bij betrokken en ook ik zijdelings. Mensen Werken voor Mensen zamelde ook geld in voor landbouwprojecten en voor spullen, schuren vol spullen. Rond 2004 veranderde het van karakter, mede door het overlijden van Cor."

Coen Wever, oud-bestuurslid van Za Mir en Mensen Werken voor Mensen, die Frans al heel lang kent en in wiens huis we het gesprek voeren, vult aan: "We brachten computers en spullen voor landbouwprojecten naar bijvoorbeeld Bosnië, zodat mensen daar weer perspectief kregen en ook om mensen van verschillende gezindtes weer samen te laten werken. Maar het werden op den duur heel grote landbouwprojecten en het ging over heel veel spullen, het kreeg een andere schaal. Het was goed dat dat gebeurde, maar wij voelden ons er niet echt meer in thuis, wij waren beter in een beetje geld of computers smokkelen en dat soort dingen."

Frans: "Juist in die tijd had Hans wat contacten met Mariëtte Baars van Stichting Nieuwkomers en Vluchtelingenwerk (SNV). Zij vertelde dat zij veel mensen kende die buiten de boot vielen en dat die geholpen konden worden met een eenmalige financiële bijdrage. Mariëtte heeft wel contact met een stichting die mensen met hun huur helpt, maar een club die specifiek hulp biedt aan oorlogsslachtof-

Farhad

fers bestaat bij mijn weten niet, buiten ons dan. Stichting Nieuwkomers is een van de grotere toeleveranciers van aanvragen geworden in de loop der jaren."

Aanvragen komen niet van mensen die jullie persoonlijk kennen?
"Nee meestal niet. Men kan via onze website een aanvraag indienen of via ons postadres. Maar dat komt heel weinig voor. De meeste aanvragen komen via maatschappelijke en religieuze instellingen zoals Leergeld, SNV, VLOT (Vluchtelingen Ondersteuning Tilburg) en Stichting Gast uit Nijmegen (een vergelijkbare organisatie als VLOT)."

Er wordt dus gewerkt met professionele en vrijwillige tussenpersonen, die de persoonlijke omstandigheden van de aanvrager goed kennen. Privacygevoelige gegevens worden dan ook niet bekend, de intermediair staat garant voor de verdere afwikkeling en betrouwbaarheid. Frans: "Mariëtte is een van die tussenpersonen, zij maakt een verhaal over de aanvrager. We hoeven niet alles te weten, het belangrijkste is dat ze oorlogsslachtoffer zijn en dat ze geld nodig hebben om bijvoorbeeld leges te betalen of een advocaat of voor medische hulp, noem maar op, leefgeld. Meestal is aanvullende informatie niet nodig."

DADER OF SLACHTOFFER

Wat ik opmerkelijk vond, was dat in een van de jaarverslagen staat: "Van geen enkele persoon is het oorlogsverhaal aan ons bekend gemaakt: het kunnen slachtoffers, daders, deserteurs en kinderen daarvan zijn. Je zou kunnen zeggen dat oorlog, of dit nu een burgeroorlog betreft of een oorlog tussen staten, zo traumatisch is heden ten dage, dat je eigenlijk alleen nog kunt spreken van slachtoffers." Dat lijkt mij niet een stelling die algemeen aanvaard is.

Frans: "Nee. Het grensgebied is groot. Als je duidelijk weet dat iemand een dader is, dan is het geen oorlogsslachtoffer, maar vaak is het diffuus. In allerlei conflicten in Afrika zijn de slachtoffers van vandaag de daders van morgen. Het is heel moeilijk om daar onderscheid in te maken. Kijk maar naar kindsoldaten, in mijn optiek zijn dat slachtoffers."

Er was vorig jaar veel ophef over de herdenking van Duitse soldaten in Vorden tijdens de jaarlijkse dodenherdenking. De gemeente Bronckhorst mocht niet meewerken aan de herdenking en vertegenwoordigers van de gemeente mochten tijdens de herdenking niet langs de Duitse graven lopen. Het ging om dienstplichtige soldaten. Zijn dat ook slachtoffers?
"Ik vind dat daders, maar ik kan me voorstellen dat dat voor anderen niet zo duidelijk is. Iets anders, wat al heel lang speelt, is of er bij herdenkingen van slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog Duitsers mogen zijn; ik vind dat daar Duitsers bij mogen zijn."

Jij komt zelf uit Duitsland. (Toen ik Frans vroeg naar de betekenis van de naam van de stichting zei hij me dat het een samentrekking van namen is, onder meer van Wessel. Hij is namelijk geboren in een klein plaatsje in het noordwesten van Duitsland, in Sleeswijk-Holstein: Wesselburen.)
"Ik bén Duitser. Ik ben een dader. Ik heb de oorlog niet meegemaakt, maar ik vind dat Duitsers een collectieve verantwoordelijkheid hebben, nog steeds, ook mensen die de oorlog niet hebben meege-

maakt dragen in zekere mate toch collectief verantwoordelijkheid ervoor.

Ik ben naar Nederland gekomen toen ik heel klein was, daar had ik geen inbreng in. Maar ik ben bewust geen Nederlander geworden en ik zal ook nooit Nederlander worden omdat ook ik mijn verantwoordelijk moet nemen. Het is vaak gebeurd dat mensen de kop in het zand hebben gestoken en zeiden: "We hebben het niet geweten," maar daar komen gelukkig steeds meer mensen van terug."

KIND VAN '1968'

Frans' betrokkenheid bij de vredesbeweging is ontstaan door "een samenraapseltje van allerlei omstandigheden," zegt hij. "Ik heb de zestiger jaren meegemaakt, dat was voor mij ingrijpend, zoals voor velen. Ik zat op een ouderwetse middelbare school, het Odulphus, daar hadden ze nog nooit van acties gehoord, die leefden nog in de middeleeuwen, dus daar kwam het niet vandaan." Pas later tijdens zijn studietijd begon het zo'n beetje. "Ik studeerde in Amsterdam toen het Maagdenhuis werd bezet en daarna in Tilburg, daar waren de naweeën van de bezetting van de Katholieke Hogeschool, die heette toen kortstondig nog Karl Marx Universiteit. Maar het studeren is niks geworden. Toen ben ik gaan werken, bij het GAK (Gemeentelijk Administratie Kantoor, de sociale dienst van die tijd) en bij de wetswinkel in Eindhoven. Ik ben gevraagd om die mee te helpen opzetten omdat ik ervaring had opgedaan bij het GAK en ik had geprobeerd rechten te studeren. Die betrokkenheid komt voort uit die periode, maar er zijn meer factoren die meespelen: mensen waarmee je in aanraking komt, de problematiek waarmee je geconfronteerd wordt, vaak toevallig."

Wat wil je met de stichting bereiken?
"In eerste instantie dat de mensen die hier komen, na alle ellende die ze meegemaakt hebben, een steuntje in de rug krijgen om in de toekomst een beter leven op te zetten en dat ze niet het idee krijgen dat heel de wereld hen in de kou laat staan. Ik heb de tijd meegemaakt dat je redelijk soepel een uitkering kon krijgen maar dat is in de loop der jaren steeds verder teruggedrongen. In de tijd dat ik bij het GAK werkte waren er weinig mensen die helemaal buiten de boot vielen, mensen konden altijd wel ergens terecht. In de loop der tijd is dat steeds moeilijker geworden. Er zijn nu mensen die helemaal nergens aan kunnen kloppen. Dat is een beleid van *ons*, als inwoners van Nederland, *allemaal*, lijkt mij. Het is *onze* verantwoordelijkheid, het is ook de verantwoordelijkheid van *mij*, niet als Duitser, maar als ingezetene van Nederland. Als ik lees dat in Duitsland het laatste jaar iets van 60.000 asielaanvragen zijn gedaan en hier een handje vol, dan vraag ik me af waarom zoveel mensen naar Duitsland gaan. Blijkbaar zijn de sociale voorzieningen er beter. Een aantal jaren geleden was het andersom. Ik denk dat we in Nederland heel hard door zijn geschoten in de gedachte van 'laat ze alsjeblieft niet hier komen maar – fort Europa! – laat ze blijven waar ze zijn.' Ik probeer dat een beetje om te zetten. Ik mag in Nederland niet stemmen, in die zin heb ik minder directe verantwoordelijkheid, maar ik probeer op deze manier toch iets te doen, dat sust mijn geweten een beetje."

Fotoarchief Now Future!

VLUCHTELINGEN UIT SREBRENICA. JULI1995

ZELF NADENKEN

Dan vraagt Frans Coen's mening als klankbord. Coen: "Belangrijk is dat mensen zelf nadenken: je leeft in een samenleving en daar zie je dingen gebeuren waarmee je het niet eens bent. Wat kun je daaraan doen en op welke manier? Welke bijdrage kunnen wij zelf leveren? Deze stichting is daar een goed voorbeeld van, een paar mensen hebben de koppen bij elkaar gestoken en gezegd: "oorlogsslachtoffers dreigen meer en meer buiten de boot te vallen maar wij zien mogelijkheden om hen te helpen en een bijdrage te leveren." En dat zijn ze dus gaan doen."

Frans: "Zal de oorlog erdoor verdwijnen? Dat zou te mooi zijn om waar te zijn, je ziet nergens de stapel oorlogen verminderen. Nee, dat is een illusie, maar wat we kunnen bereiken is een klein beetje het leed verzachten van mensen die verschrikkelijke dingen hebben meegemaakt."

Jullie willen graag meer aanvragen krijgen, zoeken jullie ook meer donateurs?
"Dat is altijd handig, we hebben ook wel een periode gehad dat we bijna op zwart zaad zaten, maar op dit moment hebben we een luxeprobleem, namelijk dat de kas overvol zit. Toevallig zijn er via via contacten met de groep Irakezen die in Ter Apel in tenten zaten. Er zijn sinds kort ook contacten met Kerk en Vrede en VD AMOK in Utrecht, waar misschien aanvragen uit voort zouden kunnen komen. Met hen is ook gesproken over dit interview, zodat meer mensen Stichting Wesselmann leren kennen, want we willen het geld niet oppotten maar mensen helpen."

Marian van Stiphout

Meer informatie vind je op de website: *stichtingwesselmann.nl*. Via deze website kun je aanvragen indienen. Je kunt ook bellen met *013-5427254* of mailen naar: *info@stichtingwesselmann.nl*. Gironummer 4621592 tnv St Wesselmann te Tilburg.

De stichting is als algemeen nut beogende instelling (ANBI) erkend, giften en legaten vallen daardoor onder een fiscaal vriendelijke regeling.

Crisis krijgt eindelijk vat op wapenhandel

Kort na de Koude Oorlog werd gesproken over het incasseren van het 'vredesdividend.' Militaire uitgaven konden flink worden teruggeschroefd ten behoeve van duurzame ontwikkeling. Na 11 september 2001 verdween die notie definitief. Wereldwijd stegen de defensie-uitgaven in 2011 – dus zelfs na de Grote Recessie – tot een piek die sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog niet was bereikt.

Aan de ene kant komt dat omdat veel wapenorders een lange looptijd hebben en grootschalige ontslagen van soldaten niet populair zijn. Daardoor duurt het vaak lang voordat bezuinigingen hun beslag krijgen en gevolgen hebben voor de wapenindustrie.

Pas dit jaar gaan voor het eerst in de Verenigde Staten – met stip 's werelds grootste militaire mogendheid – de militaire uitgaven onder het mes. Vredesinstituut SIPRI berichtte onlangs over een voorzichtige daling (vijf procent) in de omzet van de internationale wapenindustrie. Ter vergelijking: sinds 2002 was die gestegen met ruim vijftig procent.

De – veelal Westerse – wapenfabrikanten zoeken nu meer en meer hun heil in olieproducerende landen en opkomende economieën als India en Brazilië. Daarbij weten zij zich gesteund door hun regeringen, die zich graag lenen als reclamebord voor de wapenindustrie. Zowel Franse als Britse regeringsleiders bepleitten de afgelopen paar maanden miljardenorders in de Verenigde Arabische Emiraten en India, 's werelds grootste wapenimporteur. Vanuit Groot Brittannië worden voorbereidingen getroffen voor een verkoopshow in april vanaf een Brits marineschip in de Libische haven van Tripoli – amper twee jaar na de val van het regime van Ghaddafi.

Ook Nederland laat zich steeds meer als reizende koopman zien. Binnen een half jaar vertoonde de nieuwe minister van Buitenlandse Handel Ploumen zich al in het kielzog van Thales Nederland en De Schelde bij handelsmissies in Turkije, Brazilië, India en Singapore. Voor Turkije was het de tweede keer in een jaar dat Nederlands wapentuig ter plekke werd aangeprezen. In mei 2012 werden onder toeziend oog van de toenmalige ministers van defensie (Hillen) en Economische Zaken (Verhagen) een serie contracten afgesloten aan boord van het in Istanboel aangemeerde fregat Hr. Ms. Evertsen. In november was het bezoek aan Turkije min of meer het eerste wapenfeit van Ploumen, die bij die gelegenheid een contract tekende om de samenwerking tussen de Turkse en Nederlandse luchtvaartindustrie te stimuleren.

Later die maand volgden nog twee handelsmissies met Ploumen waarbij de vaderlandse militaire industrie vertegenwoordigd was. Een ging naar Brazilië, samen met Willem-Alexander en Maximá. Thales Nederland zag daar een goede gelegenheid zich te positioneren voor aankomende moderniseringsorders van de Braziliaanse marine.

De andere reis ging naar Mumbai in India, waar het amfibische transportschip Hr. Ms. Rotterdam lag aangemeerd. Alweer was Thales Nederland met andere Nederlandse bedrijven paraat om zich aan boord van de Rotterdam te presenteren. India gaat de komende jaren een serie nieuwe oorlogsschepen bouwen en Thales hoopt dat, zoals vaker in het verleden, daar radar en vuurleidingsapparatuur uit Hengelo bij betrokken worden.

Al in 1966 omschreef de Britse overheid hoe zij de ongebreidelde steun aan wapenverkopen kon verenigen met een beleid gericht op ontwapening: "Hoewel de regering het grootste belang toekent aan het boeken van vooruitgang op het gebied van wapenbeheersing en ontwapening, moeten wij ook waar mogelijk stappen zetten om ons ervan te verzekeren dat dit land niet faalt om zijn rechtmatige deel van deze waardevolle commerciële markt veilig te stellen." Vijftig jaar later lijkt wat dat betreft weinig veranderd.

Luchtdoelkanonnen voor Jordanië?

Defensiebezuinigingen hebben ook effect op het aanbod van tweedehands wapens. De meeste landen proberen overtollige voorraden te verkopen, om daarmee een deel van de bezuinigingen te compenseren. Maar vaak zijn de verkoopmogelijkheden beperkt. Ook Nederland heeft de afgelopen jaren gemerkt dat de spoeling dunner wordt. Kon het een paar jaar terug nog gemakkelijk 200 miljoen euro per jaar verdienen, tegenwoordig stuit men meer en meer op concurrentie uit andere landen. Zo kaapte Portugal afgelopen jaar Roemeense en Bulgaarse orders voor tweedehands F-16s voor de neus van Nederland weg.

Verder lijkt ook het parlement assertiever. Na de Arabische lente, waarbij oude Nederlandse pantservoertuigen werden ingezet door de legers van Bahrein en Egypte, liggen dergelijke verkopen gevoeliger. Dat bleek vorig jaar toen defensie een streep moest halen door de verkoop van Leopard tanks aan Indonesië, vanwege zorgen in de Kamer over de mensenrechten.

In februari van dit jaar was er geen brede steun voor een geplande order van Jordanië. Het parlement wilde eerst nadere tekst en uitleg. De kamerleden weten nog maar net dat ze ook over de middelen beschikken om tweedehands verkopen van defensie te blokkeren. Een standaard verkoopcontract dat de Campagne tegen Wapenhandel via de Wet openbaarheid van bestuur vrij kreeg laat namelijk een clausule zien die stelt dat "de verkoop van de Goederen de goedkeuring van het Nederlandse parlement vereist." Daarmee lijkt het laatste woord in deze kwestie nog niet gezegd.

Bangladesh – Grote wapenaankopen in Rusland

Gaat het om voortzetting van een progressieve, historische band of juist om een betreurenswaardige breuk met de geschiedenis? Op 15 januari tekende Bangladesh een overeenkomst in Moskou voor aankoop van wapensystemen van de Russische Federatie. Volgens die overeenkomst gaat Bangladesh bij Rusland voor een miljard dollar wapens aanschaffen.

De deal gaat om diverse typen wapens, waaronder anti-tank raketten voor de landmacht en voor de luchtmacht transporthelikopters in Bangladesh. De deal is veruit de grootste militaire handelsovereenkomst die het land ooit gesloten heeft. Gezien zijn omvang en financiële implicaties is het niet verwonderlijk dat de deal het nodige aan stof heeft doen opwaaien in Dhaka, ook al is dit niet de eerste keer dat Bangladesh van Rusland wapens afneemt. Vlak na zijn onafhankelijkheid leverde Ruslands voorganger, de Sovjet Unie, de jonge luchtmacht van het land MIG-19 gevechtsvliegtuigen. En tijdens de negentiger jaren verschafte Rusland Bangladesh acht geavanceerdere MIG-29 vliegtuigen. Om de recente deal te rechtvaardigen heeft de regering in Dhaka benadrukt dat de Sovjet Unie een loyale bondgenoot was van de vrijheidsstrijders die het in 1971 opnamen tegen het Pakistaanse leger. Maar de vraag is, of deze wapenovereenkomst wel in verbinding kan worden gebracht met dat heldhaftige hoofdstuk uit de geschiedenis van Bangladesh.

Allereerst moet onderstreept worden dat de wapendeal van 15 januari niet alleen staat, maar deel uitmaakt van een soort 'tweelingverdrag' met Rusland, waarvan er een over wapenimporten gaat, en het andere over de levering van nucleaire technologie. Deze betreft de bouw door Rusland van twee reactoren in Rooppur, in de regio Pabna. Toch moet de internationale betekenis van deze dubbele aankoop diepgaander worden geanalyseerd dan de meeste commentatoren in Dhaka tot nu toe gedaan hebben. Voorheen maakte een dergelijke dubbeldeal geen deel uit van de strategie die Rusland volgt. Het lijkt eerder een patroon dat geënt is op de nucleaire raamwerkovereenkomst die de Verenigde Staten en India in 2008 sloten. Dankzij waakzaamheid van Indiase journalisten zijn de bedoelingen die de Verenigde Staten met die overeenkomst hadden aan het licht gebracht.

GEDWONGEN WINKELNERING

In september 2008 wezen Indiase kranten erop dat het waarschijnlijke gevolg van de deal niet slechts is dat Indiase en buitenlandse bedrijven 40 miljard dollar aan nucleaire opdrachten ontvangen, maar dat de Verenigde Staten tevens probeerden zeker te stellen dat ook Amerikaanse wapenbedrijven – die tot dan toe waren buitengesloten – mee konden dingen naar opdrachten van het Indiase leger. Tijdens het bezoek van President Obama aan New Delhi, in november 2010, bleek inderdaad dat Amerikaanse wapencorporaties 40 procent in de wacht hadden gesleept van alle militair-commerciële contracten die in de tussenliggende periode gesloten waren. Andere grootmachten, met name Frankrijk en Rusland, hebben intussen vergelijkbare dubbeldeals met New Delhi gesloten. Dat neemt niet weg dat het ontwerp van Amerikaanse oorsprong is. Vandaar dat het nogal onwezenlijk aandoet om de defensieovereenkomst tussen Rusland en Bangladesh te rechtvaardigen met verwijzing naar de rol die de Sovjet Unie in 1971 speelde. Ongetwijfeld zullen regeringsfunctionarissen in Dhaka redeneren dat de gelijkenis tussen de overeenkomsten uitwijst dat Bangladesh zich terdege bewust is van internationale trends. Daarom is het zinnig verder te graven alvorens conclusies te trekken over de betekenis van de defensiedeal.

Een aspect dat terecht aan de orde is gesteld door de gepensioneerde brigadegeneraal Shahedul Anam Khan, betreft de kosten van de deal. In zijn commentaar in een van de Bengaalse dagbladen verwees deze voormalige legerofficier naar het feit dat Rusland voor de wapenaankopen een krediet aan Bangladesh verleent ter waarde van 1 miljard dollar, tegen een rente van 4 1/2 procent. Een dergelijk dure lening heeft vanzelfsprekend zijn invloed op het vermogen van de Bengaalse regering om uitgaven te doen voor gezondheidszorg en voor andere sociale programma's die noodzakelijk zijn om de schrijnende armoede te-

Vredesspiraal geweldloosheid en geloven

Vredesspiraal houdt u op de hoogte van de ontwikkelingen in binnen- en buitenland rond geweldloosheid en geloven.
Een informatief kwartaalblad voor mensen die binnen en buiten de kerken actief voor ontwapening en geweldloosheid zijn.

Wordt voor € 15,00 per jaar abonnee van het blad Vredespiraal.
www.kerkenvrede.nl

Vraag een gratis proefnummer aan bij info@kerkenvrede.nl

BANGLADESH. KREUPELE MAN BREEKT STENEN ALS GRONDSTOF VOOR CEMENT

Foto: Aftab Uzzaman

rug te dringen. Worden de belangen van het leger, zo vraagt men zich af, gesteld boven die van ´s lands bevolking van straatarme mensen - en dat in een tijd waarin van enige oorlogsdreiging voor Bangladesh geen sprake is?

GAS VOOR WAPENS

Maar de meest twijfelachtige kant van de wapenovereenkomst zijn de bronnen die moeten worden aangeboord om hem te financieren. Ten tijde van ondertekening van de deal verwees de Russische President Poetin openlijk naar de verwevenheid van de wapenverkopen met het contract dat Rusland´s energiereus *Gazprom* gesloten heeft met het Bengaalse gasbedrijf *Petrobangla* ten gunste van het slaan van tien gasputten. Met grote trots stelde Poetin dat Rusland Bangladesh helpt de eigen gasproductie op te voeren, tot wel 56 miljoen kubieke meter aardgas per dag. Ook deze overeenkomst tussen Gazprom en *Petrobangla* is pas recentelijk tot stand gekomen, namelijk in april van vorig jaar. Aan de oppervlakte lijkt het alsof Bangladesh de vruchten mag gaan plukken van de technische expertise die de Ruslands wereldgasbedrijf heeft opgebouwd. Maar in internationale berichten is de verstrengeling tussen Ruslands wapenverkopen en het belang dat het land heeft bij het boren naar Bengaals gas toch anders geïnterpreteerd. Waar het om lijkt te gaan is dit. De Russische regering heeft er het volste vertrouwen in dat Bangladesh de lening van 1 miljard dollar kan terugbetalen, gezien de uitgebreide voorraden offshore gas van het land. Dit betekent niet noodzakelijk dat Moskou ervan uitgaat dat het aardgas naar Rusland wordt geëxporteerd. Maar de Russische lening moet door Bangladesh wel worden terugbetaald in buitenlandse valuta. Vandaar dat de defensieovereenkomst gezien kan worden als een voorbeeld van ongelijksoortige ruil, - als het zoveelste geval van de internationale ruil van wapens uit landen van het Noorden tegen grondstoffen die beschikbaar worden gesteld door landen van het Zuiden.

Deze interpretatie is slechts speculatief, want details over de financiële onderbouwing van de defensiedeal zijn voor zover ik weet niet openbaar gemaakt. Toch lijkt het niet overdreven te stellen dat elke verwijzing naar de steun van Ruslands voorganger, de Sovjet Unie, aan de bevrijdingsoorlog van Bangladesh van puur retorische aard is. Er is intussen teveel water door de Ganges naar de Baai van Bengalen gevloeid om de rol van de Sovjet Unie in 1971 op te kunnen voeren ten gunste van de huidige deal.

Peter Custers
is Bangladesh-deskundige en theoreticus rond wapenhandel.
www.petercusters.nl; antimilhotmail.com

Depolitisering, wat doe je

In VredesMagazine 2012 nr. 4 reageerde Clemens Raming op een noodkreet uit de Vlaamse vredesbeweging, zoals die in eerste instantie was verwoord door Tom Sauer. Sauer had betoogd dat de beweging ondanks tal van zinvolle activiteiten zichtbaar afwezig was. Op zijn beurt reageerde Georges Spriet van Vrede uit Gent hier weer op per e-mail en er ontstond een correspondentie, waarover Clemens in het volgende artikel verslag doet.

Hoe zien de moeilijkheden eruit die wij als vredesbeweging tegenkomen als wij, onverbeterlijke verbeteraars als we zijn, het in ons hoofd halen om invloed op de politieke gang van zaken in de wereld te willen uitoefenen? Ik wil proberen daar een beeld van te schetsen aan de hand van het bericht van Georges Spriet plus de daarop gevolgde correspondentie tussen ons beiden. Waarbij ik uiteraard uitkom bij de vraag hoe we aan die moeilijkheden, oftewel de in de bestaande internationale politiek ingebakken tendensen naar geweld, het beste partij kunnen geven. Ik vind dat wij onze mogelijkheden daartoe, hoe beperkt of problematisch die ook mogen zijn, in alle openheid, zij het met een kritische instelling moeten onderzoeken.

Het eerste probleem dat Georges Spriet aansnijdt is dat van wat hij de *emo-cultuur* noemt. Terwijl, schrijft hij, de internationale politiek voor de meeste mensen een ver-van-mijn-bed-show is, wordt er wel massaal emotioneel gereageerd op beelden van gruwelijke toestanden waar ook ter wereld. De verontwaardiging daarover ontlaadt zich in de roep om krachtdadig optreden tegen de verantwoordelijk geachte machthebbers, drijvend op het gevoel dat er toch een einde moet komen aan het dulden van hun wangedrag. Zo groeit er een collectieve betrokkenheid bij situaties zoals nu in Syrië, die niet gedragen wordt door zicht op de diepere oorzaken van conflicten. Terwijl bij velen ook de illusie leeft dat de wereldleiders die de schurken daar de voet dwars willen zetten zich door een eerlijke humanitaire bekommernis laten leiden in plaats van door machtspolitieke motieven.

Ik ben het niet met Georges Spriet eens wanneer hij meent dat deze *emo-cultuur* zich nog steeds aan het uitbreiden is. Volgens mij is het enthousiasme voor militaire interventie, al of niet humanitair, duidelijk getaand. De oorlog van G.W. Bush tegen Saddam Hoessein was heel wat moeilijker verkoopbaar dan die van zijn vader, zoals Tony Blair en J.P. Balkenende en ten slotte ook de heer Bush zelf hebben ondervonden. En dat terwijl de afkeer van Saddam Hoessein er intussen niet minder op was geworden. Die tweede oorlog was in mijn ogen eerder een keerpunt dan een uitzondering. Nu is het al zover dat nauwelijks iemand het nog waagt om een balletje op te gooien over een directe militaire actie tegen president Assad en de zijnen. Hoewel – blijft dat zo als de hoop vervliegt om langs een andere weg een doorbraak te realiseren?

NEOLIBERALISME

Het grote probleem zit naar mijn idee in de tweede factor die Georges Spriet achter de politieke afwezigheid van de vredesbeweging signaleert: de depolitisering van de samenleving. Hij noemt, behalve het ver-van-mijn-bed-gevoel, als ingrediënten daarvan het stranden van het oude linkse analysekader op de complexiteit van de politieke werkelijkheid en het ontbreken van een wervend socialistisch perspectief als alternatief voor het heersende neoliberalisme.

Volgens mij is de ideologische positie van zowel het neoliberalisme als het interventiemilitarisme duidelijk verzwakt. Ook in conservatieve kringen is het inzicht doorgebroken dat de huidige crisis alles te maken heeft met de neoliberale combinatie van liberalisering en deregulering; en dat militair ingrijpen tegen foute regimes overwegend resulteert in de aflossing van de ene ellende door de andere. Alleen lijkt dit voor tegenbewegingen eerder na- dan voordeel op te le-

FONDS VREDESPROJECTEN HEEFT U NODIG!

Nog altijd voeren er mensen actie voor vrede. Zij kunnen uw steun goed gebruiken! Fonds Vredesprojecten steunt kleine radicale vredesacties aan de basis. Help mee.
Giro 4738565 t.n.v. Fonds Vredesprojecten

daartegen?

veren omdat de ideologieën waar je strijd tegen kunt voeren naar de achtergrond worden gedrongen door wat Georges Spriet de alomtegenwoordigheid van het TINA-effect (*There Is No Alternative*) noemt.
Dit zegt dat je best op de uitwassen die het bestaande kapitalisme kenmerken mag afgeven als je maar begrijpt dat het systeem als zodanig harde realiteit is en dat als het zou instorten de gevolgen niet te overzien zijn. En dat militair ingrijpen een slechte manier is om orde op zaken te stellen als je maar toegeeft dat zich situaties kunnen voordoen dat dit de enige kans is om ondragelijk geweld een halt toe te roepen. Dus dat je de minder fraaie bedoelingen die daarbij meespelen op de koop toe moet nemen.

TEGEN KERNKOPPEN

Zolang deze toestand voortduurt, is het een ondankbare opgave om een krachtige tegenbeweging van de grond te krijgen. "De tegenbeweging vanuit een puur pacifistische motivatie, noch die vanuit een anti-imperialistische motivatie," aldus Georges Spriet, "krijgen echt geen voet aan de grond bij de brede politieke opinie." En evenmin in de verhalen van vooruitstrevende politici en in de commentaren van politieke analisten, voeg ik er aan toe. En dat is fnuikend, want een verlangen naar verandering – echte verandering – dat in het brein van gewone burgers opkomt, is voorbestemd om zich gedeisd te houden als het geen enkele steun krijgt uit de kring van hen die met hun neus op het politieke spel zitten.

Als je uitkijkt naar een actiedoel dat in aanmerking komt om de behoefte aan verandering te activeren is het voorstel van Tom Sauer aantrekkelijk om opnieuw het kernwapengevaar te laten dienen om antimilitaristisch verzet te mobiliseren en om dit voor België te concretiseren door actie tegen de in Kleine Brogel aanwezige kernkoppen. Dit onderwerp heeft het voordeel dat het ten eerste los staat van de ondoorzichtige en steeds fluctuerende omstandigheden van actuele conflictsituaties en ten tweede een bewapeningsproces betreft dat duidelijk de limieten van wat nog als rationele politiek te verdedigen valt te buiten gaat. Georges Spriet vraagt zich echter af of dit onderwerp nog het potentieel vermogen heeft om grote groepen mensen te mobiliseren nu deze kernkoppen niet meer worden gezien als een mogelijk doelwit voor een vijandelijke aanval. Ook wordt volgens hem vaak te simplistisch gedacht over massamobilisatie in een tijd van depolitisering van de publieke opinie. Hij meent dat het onder de huidige omstandigheden wellicht een diepgaand onderzoek zal vergen om na te gaan hoe de vredesproblematiek prominenter op de voorgrond geplaatst kan worden. Aanhoudende massamobilisatie rond een punt dat tegen het heersende denken ingaat, zal volgens hem alleen maar mogelijk zijn na voorafgaand, uitgebreid politiek werk aan de basis.

Er moet dus aan een herpolitisering van de publieke opinie gewerkt worden. En aan de herpolitisering van het politieke discours als het om de hoofdlijnen van de economische politiek en de veiligheidspolitiek gaat. Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Volgens de gedepolitiseerde burger is het heel reëel om te denken dat het geen zin heeft om tegen de machthebbers te gaan roepen dat zij geen geweld mogen gebruiken en dat conflicten via onderhandelingen dienen te worden opgelost. Door dit niet te willen toegeven versterk je zijn onwil om naar je te luisteren. We doen er dus volgens mij beter aan met uit te leggen waarom wij ons niet conformeren aan wat een redelijk standpunt mag heten dan met iedereen op te roepen tot verzet.

HERPOLITISEREN

Bovendien vermoed ik dat wij het brede publiek beter langs een omweg kunnen bereiken door ons te concentreren op het politiseren van het politieke discours op professioneel niveau. In mijn beschouwing over vredesbeweging en politiek in *Gezondheidszorg en Vredesvraagstukken* refereer ik aan het symposium *Kernwapens, dreigend actueel,* dat zich op 9 juni 2012 in Amersfoort afspeelde. Ik opper dat zo'n bijeenkomst zou kunnen worden afgesloten met het op stapel zetten van een brief die aan politici zal worden toegestuurd. In die brief worden de belangrijkste bevindingen van de deelnemers samengevat, toegelicht en van praktische conclusies of suggesties voorzien. Tot slot wordt aan de geadresseerden gevraagd hoe zij daarover denken. Waar zijn zij het mee eens en waarmee niet en waarom? Wat zien ze wel en niet op de weg van de Nederlandse politiek liggen?

Dat zou dus een poging zijn om politici persoonlijk te betrekken bij de vraag hoe dreigend het kernwapengevaar is en wat er tegen te ondernemen valt. Dit idee roept echter meteen scepsis op over de mogelijkheid om het in praktijk te brengen. Zijn het niet de machtsverhoudingen die bepalen wat er in het circuit van de parlementaire democratie bespreekbaar kan zijn en wat niet?

Volgens de gedepolitiseerde burger is het heel reëel om te denken dat het geen zin heeft om tegen de machthebbers te roepen dat zij geen geweld mogen gebruiken (...)

Ik zal niet ontkennen dat het zo is. Politici zijn de gevangenen van de gevestigde orde, tot en met de critici van neoliberalisme en imperialisme zoals die zich in de SP verzameld hebben. Maar strijd volgens het wij-tegen-zij-principe biedt geen ander perspectief dan strijd tegen de overmacht. Dus luidt mijn conclusie dat we toch zouden moeten proberen hoever we met de optie op een open gedachtewisseling kunnen komen.

Ik denk dat er vooral een kans op succes zou kunnen dagen als het lukt om publieke aandacht te los te slaan. Dan zou het voor de aangesprokenen niet gemakkelijk meer zijn om niets van zich te laten horen of zich op een goedkope manier van lastige vragen af te maken. Dus blijf ik uitkijken naar mensen die daarover willen nadenken.

Clemens Raming

Gaza

Beelden van een korte oorlog:
Gaza, november 2012.
Zo kort geleden
en al weer bijna vergeten...

Als je het vergeten kunt
en je huis niet getroffen zou zijn,
je kind niet gedood
je werkplek niet met de grond
gelijk gemaakt.

Velen hebben na 65 jaar verdrijving
nog de sleutel van hun huis
waar ze al die tijd
alleen maar in gedachten kunnen zijn.
Maar vergeten kunnen ze het niet.

Tekst Jan Schaake
Foto's Anne Paq/Activestills

VredesMagazine informeert over oorlog en vrede, over machtspolitiek en veiligheidsbeleid, maar ook over alternatieven voor geweld en het opbouwen van een vredescultuur. Vredesmagazine analyseert, stemt tot nadenken en schudt mensen wakker.

Neem een abonnement of vraag een gratis proefnummer aan!

www.vredesmagazine.nl

Abonnee worden

VredesMagazine wordt gratis toegezonden aan leden van het HVP, Pais en ook aan donateurs van Stop de Wapenwedloop en VD AMOK. Als u Vredes-Magazine regelmatig op uw deurmat wilt vinden kunt u dus lid of donateur worden van één of meer van deze organisaties. Zie de beschrijvingen op deze pagina. Een abonnement zonder ergens lid of donateur van te worden is ook mogelijk via opgave aan: Vredes-Magazine, Vlamingstraat 82, 2611 LA Delft of naar info@ vredesmagazine.nl

VredesNieuws

Wilt u het nieuws van en voor de vredesbeweging sneller en uitgebreider? Abonneer u dan gratis op onze e-mail-nieuwsbrief VredesNieuws via: www. vredesbeweging.nl/nieuws/aanmelden.php

Het Vredesmagazine en zijn organisaties

WILPF- WOMEN'S INTERNATIONAL LEAGUE FOR PEACE AND FREEDOM

Obrechtstraat 43, 3572 EC Utrecht
Telefoon 023-5252201 / 030-2321745,
e-mail: info@wilpf.nl

Bij wilpf.nl kan de nieuwsbrief van afgelopen winter worden gedownload.

HUMANISTISCH VREDESBERAAD

Postbus 235, 2300 AE Leiden, tel: 0648233329.
e-post: info@humanistischvredesberaad.nl
website: www.humanistischvredesberaad.nl

Op de website wordt aandacht besteed aan de verkiezing van de Journalist voor de Vrede 2012.

VD AMOK

Ons adres: Obrechtstraat 43
3572 EC Utrecht
030 8901341
www.vdamok.nl

VD AMOK is de voortzetting van de samenwerking tussen de Vereniging Dienstweigeraars (VD) en het Antimilitaristies Onderzoekskollektief (AMOK). We doen onderzoek op het gebied van oorlog en vrede en leveren zo een bijdrage tot een radicale vredesbeweging in de vorm van berichtgeving en analyses. Voor VredesMagazine maken wij de onderzoeksdossiers.

Giften ter ondersteuning van ons documentatiecentrum en kantoor (waar ook Vredesmagazine wordt gemaakt) zijn welkom op giro 5567607 t.n.v. VD AMOK Utrecht.

VREDESBEWEGING PAIS

Vredesbeweging Pais is de Nederlandse tak van War Resisters' International. Onze wortels gaan terug tot de Eerste Wereldoorlog.

Vredesbeweging Pais staat voor het ideaal van een wereld zonder oorlog en voor een geweldloze, duurzame en rechtvaardige samenleving. We zijn daarvoor op vele manieren actief in Nederland en via de WRI in de hele wereld.

Wilt u lid worden, ons steunen of zelf meedoen, kijk dan op: www.vredesbeweging.nl of bel: 015-785.01.37.

STOP DE WAPENWEDLOOP

Stop de wapenwedloop is van oorsprong een "samenwerkingsverband", ontstaan bij de opkomst van de massabewegingen, zoals tegen de neutronenbom aan het eind van de jaren zeventig jaren en die tegen de plaatsing van kruisraketten, bijna 20 jaar geleden.

Het vraagstuk van de strijd tegen oorlog heeft vele facetten. Hoe oorlog bestreden moet worden, daarover zullen wel verschillende benaderingen blijven bestaan. Maar deze strijd moet wel plaatsvinden, en daartoe blijft een boven partijen en richtingen uitstijgende vredesbeweging een noodzaak.

HAAGS VREDESPLATFORM

Secretariaat: Jan Bervoets, Valkenboskade 461,
2563 JC Den Haag (tel 070-3922102)
e-mail: jan.bervoets@casema.nl.
website www.haagsvredesplatform.nl.

Op de website van het Haags Vredesplatform is de Vredeskoerier van maart gratis te downloaden.

Onderzoeksdossier VD AMOK

IRAN – *regime van sancties en oorlogsdreiging*

Latuff

Het Iraanse regime kijkt in een afgrond • Gaan de sancties een eigen leven leiden? • De superbom die paraat stond in de krant • De schimmige handel met Iraanse wapens

Dit dossier is een product van **VD AMOK.** Redactie: Kees Kalkman, Wendela de Vries

Het Iraanse regime kijkt in een

2012 was geen goed jaar voor de Iraanse conservatieve machthebbers. De opeenstapeling van problemen ten gevolge van het economische en politieke wanbeleid heeft het land zwakker en kwetsbaarder gemaakt. Het uitblijven van een tastbaar resultaat in de nucleaire onderhandelingen met het Westen en de hierdoor toenemende internationale sancties; de devaluatie van de Iraanse munteenheid; toenemende binnenlandse politieke conflicten tussen verschillende conservatieve fracties; regionale en internationale isolatie door bemoeienis van Iran inzake de Syrische en Bahreinse crisis (gebaseerd op ideologische gronden) en steun aan Hezbollah en Hamas; en ten slotte de internationale veroordeling van het mensenrechtenbeleid van Iran en de gevolgen ervan voor het landsprestige op mondiaal niveau zijn belangrijke voorbeelden hiervan. Daarom is het Iraanse regime uiteindelijk zwakker en kwetsbaarder geworden. De bevolking van Iran weet dat het in 2013 niet veel beter zal gaan door de economische sancties, harde repressie en een toenemende binnenlandse politieke onrust. Iran gaat een donkere en onzekere periode tegemoet. Is er hoop voor de toekomst?

Foto: Bijan Moshaver

VERKIEZINGEN EN INTERNE MACHTSSTRIJD:

De Islamitische republiek bereidt zich voor op de presidentsverkiezingen in juni 2013. Deze verkiezingen worden door het regime doorgaans strak geregisseerd en de kandidaten moeten vooraf door de Raad van de Hoeders worden goedgekeurd. Nadat Mahmood Ahmadinejad de presidentsverkiezingen in 2009 won, kwamen miljoenen boze supporters van de hervormingsgezinde kandidaten Mir Hossein Mousavi en Mehdi Karroubi de straat op om te protesteren. De harde aanpak van deze 'groene beweging' door de veiligheidstroepen leidde tot geweld. Huizen werden bestormd om activisten, politici en journalisten te arresteren en gevangen te nemen.

Omdat president Ahmadinejad zich niet meer voor de derde achtereenvolgende ambtstermijn herkiesbaar kan stellen, gaat de strijd bij de aanstaande presidentsverkiezingen tussen zijn aanhangers en de conservatieve geldschieters van de opperste leider Ayatollah Ali Khamenei. Het lijkt er op dat de populistische president Ahmadinejad een Poetin/Medvedev-achtige machtsbasis in gedachten heeft. Uitspraken van Ahmadinejad ter ondersteuning van zijn bondgenoot Rahim Mashaei duiden hierop. Daarom woedt er een hevige strijd tussen Ahmadinejad en zijn conservatieve tegenstanders. Ooit maakte Ahmadinejad zelf deel uit van de conservatieven, maar hij viel uit de gunst van Khamenei toen hij zijn eigen machtsbasis ging formeren. De broers Ali Larijani, voorzitter van het parlement, en Sadegh Larijani, hoofd van de rechterlijke macht, zijn nu de favorieten van Khamenei. Met beschuldigingen van corruptie probeert Ahmadinejad hun kandidaatstelling voor het presidentschap tegen te houden. Ahmedinejad staat sterk. Khamenei heeft Ahmadinejad na de frauduleuze presidentsverkiezingen van 2009 gesteund en daarvoor een hoge prijs betaald. Als hij hem op dit moment afzet zal hem dit nog meer gaan kosten. Een splitsing binnen het Iraanse politieke establishment komt eraan. De Iraanse Raad van Hoeders heeft door het parlement voorgestelde wijzigingen in de kieswet goedgekeurd, die in belangrijke mate het gezag van de regering m.b.t. de verkiezingen verminderen. Deze veranderingen lijken bedoeld om te voorkomen dat Ahmadinejad en zijn team de stemming te gaan manipuleren.

De verschillen tussen de hoofden van de Iraanse wetgevende en uitvoerende macht waren nooit zo hectisch als nu, vooral in de aanloop naar de presidentsverkiezingen. De arrestatie van Saeed Mortazavi, een medewerker van Ahmadinejad (voormalig rechter en Teheran procureur-generaal) is het meest recente teken van de toenemende spanningen tussen beide kampen.

Op zijn beurt lanceerde Ahmadinejad ook een aanval op de geestelijke leider door voor een direct gesprek met de VS te pleiten. Hij verwees ook naar de wijziging van de kieswet en zei dat niemand mag denken dat hij in plaats van de bevolking kan beslissen en voor hen kan bepalen. De herverkiezing van Ahmadinejad in 2009 is betwist door miljoenen Iraniërs. Merkwaardig genoeg verklaarde

onvermijdelijke afgrond

hij nu in zijn toespraak dat dezelfde verkiezingen in juni 2013 gemanipuleerd kunnen worden, in tegenstelling tot de bewering van Khamenei die vorige maand dezelfde verkiezingen de meest vrije van de wereld had genoemd.

De openlijk uitgespeelde diepe kloven tussen de vooraanstaande politici in Iran roepen de vraag op of het conflict in een alles omvattende oorlog tussen de verschillende politieke stromingen zal escaleren. Khamenei leek krachtig genoeg om ruzie te voorkomen, maar zijn stilte over de recente uitspraken van Ahmadinejad heeft veel vragen opgeroepen. De stilte van Khamenei kan een paar redenen hebben: Hij vreest dat Ahmadinejad meer weet van de corruptie van hoge ambtenaren (waaronder Khamenei's kinderen). Ook kan Ahmadinejad zelfs over de details van de electorale manipulaties rondom de presidentsverkiezingen in 2009 gaan praten. Ten slotte, de angst van het moeten toegeven dat hij (Khamenei) in zijn volwaardige steun van Ahmadinejad tijdens de verkiezingen van 2009 verkeerd heeft gehandeld.

MENSENRECHTENSITUATIE:

Volgens het CPJ (Committee to Protect Journalists) is Iran één van de ergste onderdrukkers van journalisten wereldwijd. Censuur van het internet en andere telecommunicatiemiddelen is het hart van de controlestrategie van het regime. Het regime heeft sterk in technologie en personeel geïnvesteerd om webtoegang van Iraniërs te beperken. Bijvoorbeeld: frequente vertragingen in internet service; regelmatige blokkering van Twitter; onderschepping van Gmail-berichten en controle van de vaste lijnen of mobiele telefoons. De hervormers mogen niet in het openbaar samenkomen. Vanaf 2010 waren de weinige hervormingsgezinde demonstraties in de vorm van stille protesten. Want elke vorm van protest of leuzen op straat wordt met een aanval van de staatsmilitie Basij en leden van de Revolutionaire Garde gewapend met stokken en wapens op motorfietsen hardhandig aangepakt.

Meer dan twee jaar geleden heeft de Iraanse regering twee oude pijlers van het systeem – ex-premier Mir Hossein Mousavi en voormalig parlementsvoorzitter Mehdi Karroubi – van hun bewegingsvrijheid beroofd. Na de verkiezingen in 2009 blijven de twee leiders van de groene beweging in juridische onzekerheid verkeren – want zij zijn niet officieel in staat van beschuldiging gesteld – maar toch geïsoleerd van de samenleving door een regime dat onder toenemende binnenlandse en buitenlandse druk staat. Recent hebben de autoriteiten dochters van Mousavi en een zoon van Karroubi aangehouden, vanwege een brief van de kinderen waarin zij aan de Iraniërs vragen om aandacht voor hun ouders en hun vrijlating.

Door de problemen met het Westen zijn de Iraanse machthebbers bang en daardoor is er een hardhandige repressie. Deze onderdrukking treft ook de media. Aanhoudingen van journalisten, het sluiten van kranten, intimidatie van journalisten en verstikkende internetsurveillance zijn een paar voorbeelden. Met ernstig verzwakte hervormingsgezinde media en met veel journalisten in angst voor rechtbanken en gevangenissen, lijkt een herhaling van 2009 onwaarschijnlijk.

ROL VAN HERVORMERS IN DE KOMENDE PRESIDENTSVERKIEZINGEN

Nu de presidentsverkiezingen naderen, bespreken de Iraanse hervormers wat zij kunnen doen binnen de beperkte mogelijkheden. Dit jaar lijken de hervormers echter meer ambivalent, vooral gezien het huisarrest van hun presidentskandidaten in 2009, Mousavi en Karrubi, en de gevangenneming van andere belangrijke hervormingsgezinde leiders. Hun vrijlating – evenals die van de andere politieke gevangenen – is topprioriteit voor veel hervormers, en zelfs voorwaarde voor

Machtsstructuur Islamitische Republiek Iran

Schema: Bijan Moshaver

TOELICHTING SCHEMA: De opperste geestelijk leider wordt gekozen door de Raad van Experts en is de machtigste persoon in Iran. **ZWARTE VAKKEN:** De opperste geestelijk leider benoemt de functies van deze instanties en houdt toezicht op hun functioneren. Er is geen publiek toezicht en controle op zijn beslissingen. **LICHT GRIJZE VAKKEN:** Dit zijn volgens de grondwet de door het electoraat gekozen organen. **DONKER GRIJZE (VETO) LIJNEN:** De opperste leider en zijn gezagsdragers (door hem aangewezen personen) beoordelen de kandidaten (inclusief goedkeuring en afwijzing) en houden toezicht op en hebben veto recht over de activiteiten van alle gekozen organen.

Foto: Bijan Moshaver

AMSTERDAM, 25 JULI, 2009 DEMONSTRATIE NA DE FRAUDULEUZE PRESIDENTSVERKIEZINGEN IN IRAN TER ONDERSTEUNING VOOR DE OPSTAND VAN DE IRAANSE BEVOLKING

hun deelname aan de verkiezingen. Anderen, zoals Gholamhossein Karbaschi (voormalig burgemeester van Teheran), menen dat als al vóór de verkiezingen alle politieke gevangenen vrijgelaten worden en de economische, culturele en politieke situatie en binnenlands en buitenlands beleid verbeterd, er geen reden meer is waarom de hervormers nog zouden moeten winnen.

Terwijl sommige hervormers de verkiezingen willen boycotten, denken anderen dat deze een nieuwe kans bieden voor politieke organisaties, ongeacht of de Raad van Hoeders hun zal toestaan om de bekende politieke leiders te volgen. Nog anderen zeggen dat er veel afhangt van de concurrentie tussen hun conservatieve tegenstanders in de komende maanden. Aangezien geen enkele conservatieve kandidaat zich al officieel verkiesbaar heeft gesteld, vinden ze het nog te vroeg om positie in te nemen. Het politieke klimaat kan op onverwachte momenten vóór de verkiezingen nog veranderen. Mousavi Khoeiniha, een geestelijke hervormer, stelde recent de volgende vraag : "Wat voor politieke logica heeft het om tegen elke prijs aan de verkiezingen deel te nemen, terwijl het regime de deelname van hervormers gebruikt als middel om haar legitimiteit te verbeteren en de nationale eenheid tegen de Westerse druk te demonstreren." Deelname kan politieke zelfmoord zijn.

Informatie over Radio Zamaneh

Radio Zamaneh is een Perzischtalige radiozender en multimediaorganisatie, gevestigd in Amsterdam, en zendt sinds 2006 uit via korte golf, satelliet en internet. De programma's omvatten nieuwsuitzendingen en politieke, sociale, filosofische, literaire en op kunst gerichte reportages.
Daarnaast biedt de radio een platform aan bloggers en burgerjournalistiek. Radio Zamaneh is afhankelijk van donorsteun voor haar financiën en heeft geen binding met enige politieke, etnische of sociale groep binnen of buiten Iran. De website van de radio is in Perzisch en Engels.
http://radiozamaneh.com/english/

IRAANS NUCLEAIRE PROGRAMMA EN DE SANCTIES:

De Iraanse regering geeft miljarden euro's uit aan het nucleaire project, naar ze zegt om de energiebronnen te diversifiëren. Op zijn minst is dit verdacht, want Iran beschikt over enorme gas- en olievoorraden. Er zijn ook veel goedkopere en milieuvriendelijke alternatieven om in Iran energie op te wekken zoals zonne- en windenergie.

Maar Iran is omsingeld door Amerikaanse troepen in omliggende landen en voelt de hete adem van het Westen in haar nek. Daarom is het niet gek dat het Iraanse regime probeert over een kernbom te beschikken om haar regionale positie en macht verder te versterken, en om zichzelf, net als Noord Korea, voor een eventuele militaire aanval van het Westen immuun te maken.

Het regime heeft bewust van het kernenergieprogramma een nationale prestigezaak tegen het Westen gemaakt. Want de Iraanse machthebbers weten dat de Iraanse bevolking een trots volk is met sterk nationalistische gevoelens, daarom proberen zij op die manier de schuld voor de sancties bij het Westen te leggen om de publieke opinie in Iran voor zich te winnen. Maar uit alle berichten uit Iran blijkt dat ten minste een grote groep in de Iraanse middenklasse, de belangrijkste bron van politieke oppositie tegen het regime in de afgelopen jaren, met argwaan naar dit project kijkt. Tegelijkertijd wordt het regime door vele bevolkingsgroepen zwaar bekritiseert over de aanpak van de economische situatie.

De opgelegde (smart) sancties door het Westen tegen de individuen, instanties en organisaties die de mensenrechten in Iran schenden, worden gezien als een acceptabel middel door Iraniërs die al jaren onder de hevige schendingen van mensenrechten lijden. Maar ook veel gewone Iraniërs lijden onder de gevolgen van de sancties, vooral het tekort aan de voedsel en medicijnen is dringend. Terwijl voedsel en medicijnen niet binnen de sancties vallen kan men zichzelf afvragen waarom is er dan een tekort? Is de bron van het probleem de devaluatie van de Iraanse munt, het wanbeleid en de corruptie in het regime? Of komt het door de opgelegde Westerse sancties?

In Iran is het onmogelijk om een objectief onderzoek over de invloed van de sancties en de oorzaken van het tekort te houden omdat het regime dit simpelweg niet toestaat. Uit alle informatie en feiten die naar buiten komen lijkt het erop dat de oorzaak hiervan grotendeels bij het regime in Iran ligt:

1. De olie-inkomsten van het regime zijn door de economische sancties dramatisch gedaald. Daardoor is er minder

geld beschikbaar voor import van voedsel en medicijnen. Marzieh Vahid Dastjerdi, de voormalige minister van de Volksgezondheid van Iran en de enige vrouw in het kabinet van Ahmadinejad heeft in december 2012 geklaagd en gezegd dat er in plaats van een normaal budget van 2,5 miljard dollar ten behoeve van medicijnen import er maar 600 miljoen dollar beschikbaar is gesteld. Daarop werd zij prompt door president Ahmadinejad ontslagen.[1]

Volgens Mohammad Reza Hadjzadeh Rezaei-Koochi, een lid van de commissie volksgezondheid in het Iraanse parlement, had het Ministerie van Volksgezondheid een tekort van 27 triljoen Toman (meer dan 22 miljard dollar) in 2012, en deze trend zal zich waarschijnlijk voortzetten.[2]

2. Door de devaluatie van de Iraanse munt ten gevolge van een rampzalig economisch beleid is de inflatie fors toegenomen en alle producten waaronder voedsel en medicijnen zijn flink in prijs gestegen en zijn bijna onbetaalbaar voor de gewone bevolking.

3. De enorme corruptie binnen het regime en het economische wanbeleid leiden tot een tekort aan voedsel en medicijnen in Iran. Hosseinali Shariari, voorzitter van commissie volksgezondheid in het Iraanse parlement heeft recentelijk aangekondigd dat 11 miljard dollar van olie inkomsten zijn verdwenen en niemand weet waar het geld gebleven is. Verder wordt het geld dat bestemd is voor invoer van medicijnen aan import van luxe artikelen besteed,[3] omdat de winsten ervan veel lucratiever zijn. Hierdoor creëren zij een medicijnencrisis welke leidt tot een enorme winst voor de zwarte handel want zelfde medicijnen zijn wel op de zwarte markt beschikbaar. De overheidsfunctionarissen wijten het huidige tekort aan medicijnen aan de problemen omtrent bancaire transacties in de buitenlandse handel. Maar de toenmalige minister van volksgezondheid, Marzieh Vahid Dastjerdi, gaf in een interview aan dat zelfs "als wij accepteren dat er sommige problemen m.b.t. bancaire transacties bestaan, dan het is te kort door de bocht om de verantwoordelijke overheidsfunctionarissen hierover vrij te pleiten."[4]

4. Iran is nu uit de Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications (SWIFT) gezet. De Europese banken willen voorkomen dat het vermoeden bestaat dat zij zaken doen met Iran, dus zijn zij bang voor elke vorm van financiële transacties met Iran en derhalve weigeren zij ook de overdracht van betalingen voor medische en gezondheid gerelateerde items en grondstoffen, nodig voor de productie van binnenlandse farmaceutische geneesmiddelen. Daarom is het belangrijk dat de Amerikaanse en Europese regeringen die de sancties tegen Iran opleggen, snel de financiële transacties en kredietbrieven die voor de aankoop van medicijnen bestemd zijn vergemakkelijken om de volledige verantwoordelijkheid van het medicijn tekort bij de machthebbers in Iran te leggen.

DE OPLOSSING VOOR DE HUIDIGE IMPASSE:

De bevolking eist van de Iraanse machthebbers om met een oplossing voor de enorme inflatie en economische crisis te komen. Maar alles wijst erop dat het regime niet in staat is om de problemen, die zij zelf door wanbeleid en corruptie veroorzaakt heeft, op korte termijn op te lossen. Daarom geeft zij de binnenlandse oppositie en de buitenlandse vijand hiervan de schuld. Maar als de Iraniërs geen eten en medicijnen krijgen zullen zij in opstand komen. Dus de enige mogelijkheid voor het regime op de korte termijn om de ontstane crisis op te kunnen lossen is een wijziging in haar nucleaire en buitenlands beleid zodat de sancties versoepeld kunnen worden. Maar tegelijkertijd hebben zij zich in een moeilijke positie gemanoeuvreerd door van het nucleaire programma een nationale prestigezaak te maken. Daarom kan de Iraanse regering zich geen concessies over de nationale rechten permitteren, anders leidt zij enorm gezichtsverlies. Het is dus duidelijk dat Iran geen deal kan maken als die niet te verkopen is aan de Iraanse bevolking.

Eind februari 2013 zijn de belangrijke gesprekken tussen Iran en de zes wereldmachten (vijf permanente VN-veiligheidsraadsleden en Duitsland) begonnen. De Westerse erkenning dat de publieke steun voor de Iraanse nucleaire activiteiten de handen van de Islamitische republiek in de onderhandelingen bindt is van cruciaal belang voor een juiste onderhandelingsstrategie. Het is belangrijk om via dialoog naar een oplossing te zoeken om gezichtsverlies te besparen. Want een militaire ingreep, zelfs een beperkte doelgerichte luchtaanval, kan alleen hooguit het nucleaire project een paar jaar vertragen maar niet stoppen en is derhalve geen echte oplossing voor het probleem. Bovendien zou zo'n aanval alleen het regime in de kaart spelen door de nationale solidariteit en eenheid tussen de verschillende politieke groeperingen in Iran tot stand te brengen. Ook is het belangrijk om te weten dat het voornaamste slachtoffer van de Westerse sancties, de belangrijkste bron van politieke oppositie, de Iraanse middenklasse is. Dus het voortzetten van de sancties zal uiteindelijk ook de democratische beweging in Iran verder verzwakken en de kans op een exit van Iran uit het nonproliferatieverdrag vergroten met alle consequenties voor de vrede, veiligheid

en de democratisering in de regio. Als de druk van de internationale gemeenschap stap voor stap opgeheven wordt, kan de controle van het Internationaal Atoomenergieagentschap (IAEA) op de nucleaire activiteiten van Iran gehandhaafd blijven en kan er tevens meer ruimte ontstaan voor de hervormingsgezinde beweging.

Dr. Bijan Moshaver
is medisch onderzoeker en voorzitter van stichting Radio Zamaneh (een Iraans radiostation dat vanuit Amsterdam dagelijks naar Iran uitzendt).

1 http://poliziek.info/dappere-vrouwelijke-minister-iran-ontslagen/
2 http://www.radiofarda.com/content/f10_iranian_health_ministry_faces_2700_bln_toman_deficit/24575149.html
3 http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=13910820001036
4 http://www.iran-emrooz.net/index.php/news2/41930/

Gaan de sancties tegen Iran een eigen leven leiden?

De sancties die zijn opgelegd aan Iran, omdat het land bezig zou zijn een nucleair wapen te ontwikkelen, lijken niet langer het doel te hebben aan dat streven een eind te maken. Het sanctieregime dateert van 2006, toen de VN-veiligheidsraad de eerste resolutie aannam. Daar volgden nog drie resoluties op, de laatste in 2010 (de commissie die op een en ander moet toezien, is in 2011 and 2012 gecontinueerd, maar er zijn door de VN geen nieuwe sancties ingesteld). Deze resoluties betroffen een embargo op materialen die voor een nucleair wapenprogramma kunnen worden gebruikt, alsmede een exportverbod voor conventionele wapens. Daarnaast zijn financiële tegoeden van bepaalde personen en instellingen bevroren.

NEW YORK, EEN RIJDEND BILLBOARD

Overigens stemden Brazilië en Turkije tegen de resolutie van 2010 omdat zij een akkoord met Iran hadden gesloten om nucleaire brandstof uit te wisselen. Dit om de spiraal van wantrouwen te doorbreken. Maar de VS wezen dit plan na eerdere goedkeuring in tweede instantie alsnog af; een aanwijzing dat hier andere overwegingen in het geding zijn. De Amerikaanse sancties tegen Iran dateren van 1979, toen Iraanse studenten de Amerikaanse ambassade in Teheran bezetten uit protest tegen het toelaten van de voortvluchtige Sjah van Iran in de VS. De huidige sancties zijn gericht op het lamleggen van de Iraanse buitenlandse economische betrekkingen, in het bijzonder de energie-export (olie en gas) om zo het regime op de knieën te krijgen. De Europese Unie heeft daarnaast Iran afgekoppeld van het SWIFT-netwerk, waarmee internationale betalingen worden verricht. Voorts wordt scheepvaart naar Iran niet langer verzekerd (de verzekeringsmaatschappijen die dat doen, zijn in Londen gevestigd). Zowel de VS als de EU hebben inmiddels alle tegoeden van de Iraanse staat, inclusief de centrale bank, alsmede van Iraanse financiële instellingen en bedrijven bevroren.

Begin februari werden door de VS nieuwe eenzijdige sancties opgelegd. Deze maken de export van Iraanse olieproducten en de aankoop van goederen uit landen aan wie olie geleverd wordt illegaal. Voor India betekent dit bijvoorbeeld dat een regeling die het getroffen had met een Turkse bank om Iraanse olie-importen af te rekenen, komt te vervallen. Volgens een artikel van Kaveh Afrasiabi in de Asia Times (online editie, 15 februari 2013) komt daarmee de *Irakisering* van Iran steeds dichterbij.

VOORBEELD IRAK

Zowel de sancties tegen Irak voorafgaand aan de oorlog van 2003 als de huidige sancties tegen Iran zijn in strijd met de Vierde Conventie van Genève. Die bepaalt in artikel 33 dat "geen algemene straf, geldelijk of anderszins, aan een bevolking mag worden opgelegd vanwege handelingen van individuen, waarvoor zij niet gezamenlijk of afzonderlijk verantwoordelijk gesteld kunnen worden." In Irak stierven naar schatting 1,5 miljoen mensen, waaronder honderdduizenden kinderen, aan de gevolgen van sancties die door de VN-gezant in Bagdad, Dennis Halliday, als 'genocide' werden aangeduid. Het was toen duidelijk dat de sancties wel werkten om de bevolking te treffen, maar niet om Saddam Hoessein ten val te brengen. Het 'olie voor voedsel'-programma dat de VN instelde om de moorddadige gevolgen van het embargo enigszins te temperen, leidde zelfs tot een versterking van het centrale staatsgezag in Irak, omdat het voedsel verdeeld werd door de regering. Iran is groter en de grenzen van het land zijn moeilijker te controleren, maar in één opzicht is de situatie die door de sancties is gecreëerd vergelijkbaar: de bevolking wordt getroffen, maar de staat wordt sterker en het nucleaire programma zal niet worden gestaakt.

De druk van Israël om ten oorlog te trekken tegen Iran zal daarom toenemen en het is de vraag of president Obama de wil of zelfs de intentie heeft, daar weerstand aan te bieden. De niet-aflatende mediacampagne in de VS over de 'dreiging' van Iran heeft ertoe geleid dat bij een Gallup-poll die op 20 februari naar buiten werd gebracht, 99 % van de ondervraagden het Iraanse atoomprogramma als grootste bedreiging voor de VS noemden. Daar hoeven de Amerikaanse wapenexporteurs die in 2011 volgens de New York Times (26 augustus 2012) alle records braken door voor meer dan 66 miljard dollar wapens te verkopen aan Saoedi-Arabië, Oman en andere Golfstaten, dus geen geld meer aan te besteden. Het Iraanse standpunt is overigens dat

Foto: Joseph Ferris

TEHERAN, IRAN

het land als ondertekenaar van het Nonproliferatieverdrag gerechtigd is tot uraniumverrijking onder toezicht van het Internationaal Atoomenergieagentschap (IAEA). Maar de kans dat van Iraanse zijde argumenten kunnen worden aangeleverd wordt kleiner, naarmate meer satellietmaatschappijen ertoe overgaan, Iraanse uitzendingen niet langer door te geven.

Inmiddels worden Iraniërs die lijden aan ziektes waarvoor medicijnen uit het buitenland worden geïmporteerd of waarvoor grondstoffen van buitenaf nodig zijn om ze zelf te maken, door de sancties in gevaar gebracht. Een jonge hemofiliepatiënt overleed in oktober doordat er geen anti-stollingsmedicijnen meer zijn, en operaties kunnen in veel gevallen überhaupt niet meer worden uitgevoerd. Als de getallen voor Irak worden omgezet voor Iran, zullen op termijn honderdduizenden sterven. De sussende woorden van de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken Frans Timmermans in antwoord op vragen van de SP, dat medicijnen niet onder het sanctieprogramma vallen, illustreren alleen maar wat een hypocrisie hier bedreven wordt. Want als er niet betaald kan worden, wie zal die medicijnen dan leveren?

De oppositie in Iran heeft nimmer om sancties gevraagd, aangezien die de bevolking treffen. Bij de laatste presidentsverkiezingen kwamen oppositiekandidaten nog sterk uit de bus, al was dat niet voldoende om de overwinning te onthouden aan Ahmedinejad, die behalve kiezers nog andere middelen had om de uitslag te beïnvloeden. In juni a.s. zijn er opnieuw presidentsverkiezingen in Iran, maar verzoeningsgezinde kandidaten hebben dankzij de sancties en de niet-aflatende Amerikaans-Israëlische dreigementen geen poot om op te staan. De traditioneel pro-Westerse jeugd van Iran heeft zich onder invloed van de sancties, maar ook door de brutale moordaanslagen die op Iraanse kerngeleerden zijn gepleegd, langzaam maar zeker van het Westen afgekeerd. Studenten Amerikanistiek aan de Universiteit van Teheran, aangehaald in een bericht in The Guardian van november 2012, zeggen dat hun medestudenten verbitterd zijn over de Westerse politiek, die het dagelijks leven, de medische infrastructuur, en de industrie verlamt. De sancties werken ook in dit opzicht dus volstrekt contraproductief.

NOBELPRIJS

De les die de Iraniërs geleerd hebben is dat het toegeven aan Westerse druk niets oplevert. Het voorbeeld van Ghaddafi, die zijn bescheiden nucleaire programma op verzoek van het Westen beëindigde, en de dood vond toen de NAVO het begin van een opstand in Libië aangreep om het regime ten val te brengen, is voldoende om de Iraniërs daarvan te overtuigen. Daarom gaan ze door met het verrijken van uranium, zij het niet om atoomwapens te maken, want die zijn door geestelijk leider Khamenei 'on-Islamitisch' verklaard. In plaats daarvan doet Iran verwoede pogingen om onderhandelingen op gang te brengen die tot een atoomvrij Midden-Oosten moeten leiden. Deze zijn echter door de Verenigde Staten van de hand gewezen als 'inopportuun.' Het enige land met atoomwapens in het Midden-Oosten is Israël, dat volgens sommige schattingen 200 atoombommen bezit. Maar als de dreiging van een militaire interventie groter wordt, zal Iran ook zijn bezwaren opzij moeten zetten en zich voorzien van de enige noodrem, die naar het voorbeeld van Noord-Korea leert, zo'n aanval kan voorkomen. Zeker omdat de sancties geen enkel positief element hebben. Op geen enkele wijze wordt aangegeven welke sancties worden opgeheven, als Iran voldoet aan eisen die door het IAEA worden gesteld. De stroming binnen de Iraanse staat die tot

onderhandelingen bereid is, staat dan ook met lege handen.

Obama kreeg de Nobelprijs voor de Vrede nog voor hij een jaar in zijn ambt was, en afgelopen jaar kreeg de Europese Unie dezelfde onderscheiding. Niettemin maken zowel de VS als de EU, dus ook Nederland, zich schuldig aan schending van het oorlogsrecht door de bevolking van Iran in gijzeling te nemen wegens een geschil over de vermeende atoomwapenpolitiek van Iran. Voor de VS is dit pure machtspolitiek, grotendeels geïnspireerd door Israël en de krachten in Amerika die Israël door dik en dun steunen. Het boek van Mearsheimer en Walt uit 2007, waarin de macht van de Israëllobby in de VS wordt beschreven, heeft een apart hoofdstuk over Iran.

Voor de EU en dus ook voor Nederland, is met de embargopolitiek veel meer in het geding. Iran was ook na de Islamitische revolutie een belangrijke handelspartner en olieleverancier, en landen als Griekenland, Spanje en Italië zijn door de sancties gedwongen hun energie-import te herstructureren. Dat zijn de landen die verweten wordt, hun inkomsten en uitgaven niet op orde te hebben en vanwege de eurocrisis steun behoeven!

Het soort schade dat de Europese economie lijdt, kan geïllustreerd worden aan de hand van PSA Peugeot-Citroën. Een maand nadat de EU-ministers van buitenlandse zaken besloten om de tegoeden van de Iraanse centrale bank te bevriezen (januari 2012), schortte PSA noodgedwongen alle handel met Iran op. Daardoor moest het bedrijf om te beginnen de productie in haar vestiging in Vesoul in het noordoosten van Frankrijk stil leggen, omdat daar onderdelen werden gebruikt die afkomstig waren uit Iran. In maart 2012 nam General Motors een aandeel van zeven procent in PSA. Dit bracht de Amerikaanse pressiegroep, United Against Nuclear Iran (UANI) in het geweer. UANI deed een oproep aan het Amerikaanse Congres om na te gaan of General Motors de sancties tegen Iran niet had overtreden via zijn deelname in PSA.

LOGIES

UANI is volgens zijn eigen website in 2008 opgericht door wijlen Richard Holbrooke, Wall Street bankier en in de jaren negentig als onderminister van Clinton de architect van de NAVO-interventie tegen Joegoslavië; ex-CIA directeur Jim Woolsey; Dennis Ross, een Midden-Oostenexpert die zoals in het boek van Mearsheimer en Walt kan worden nagelezen, een van de belangrijkste insiders in Washington is die voor Israël opkomen; en Mark Wallace, ambassadeur en directeur van Tigris Financial Group. Wallace leidde de campagne om een reeks grote bedrijven onder druk te zetten om geen zaken meer te doen met Iran. UANI speelde volgens eigen zeggen een hoofdrol in het bewerkstelligen dat Iran werd afgekoppeld van het SWIFT-netwerk. General Motors en PSA hoorden samen met Nissan, Fiat en Hyundai bij de autoondernemingen die door UANI werden benaderd. Daarnaast voerde UANI campagne in New York om hotels zo ver te krijgen president Ahmedinejad logies te weigeren bij zijn jaarlijkse bezoek aan de Verenigde Naties.

In april 2012 maakte de linkse vakbond CGT bekend dat de leverantie door PSA van assemblagepakketten aan Iran was stopgezet. Iran is met 13 procent van de buitenlandse leveranties in 2011 in volume de tweede exportmarkt van PSA, dus het kon niet anders, zeker nu UANI en General Motors er een oogje op hielden, of dit ging gevolgen krijgen voor het moederbedrijf. Inderdaad kondigde PSA in juli aan dat er 8.000 mensen in haar Franse vestigingen zouden worden ontslagen. Wie weet dat in de eerste zes maanden van 2012 de omzet van personenauto's van het bedrijf daalde met precies dertien procent, mag zelf bedenken wat daarvan de oorzaak kan zijn. Toen de nieuwe president Hollande werd gevraagd wat hij aan dit massaontslag ging doen, was zijn antwoord dat PSA een privébedrijf is waar de overheid geen zeggenschap heeft, alsof het niet de sancties tegen Iran zijn die in dit geval de directe oorzaak van de verliezen en de ontslagen zijn!

Foto: Joseph Ferris

TEHERAN, IRAN

Bij de leugenachtigheid van de politici steekt de politiek van veel bedrijven overigens gunstig af. Zo rapporteerde Reuters in oktober vorig jaar dat Shell een verzoek had ingediend bij de regeringen in Washington, Londen en Den Haag om een uitstaande schuld bij de National Iranian Oil Company (NIOC) van 1,4 miljard dollar te voldoen via een graanleverantie door Cargill, de Amerikaanse gigant in de graanhandel. Volgens een woordvoerder wil het bedrijf geen misbruik van de sancties maken door de schuld niet te voldoen. Bovendien wil het goede betrekkingen met NIOC houden voor het moment dat de sancties worden opgeheven, aldus een woordvoerder. De vraag is alleen of die dag vóór of na een oorlog zal komen.

Kees van der Pijl

oorlogisgeenoplossing.blogspot.nl

Oorlog Is Geen Oplossing Nederland

Op 11 februari 2013 werd in het gebouw van de Tweede Kamer in Den Haag 'Oorlog Is Geen Oplossing Nederland' opgericht. De groep die zich hierin verenigd heeft, kwam voor het eerst samen bij een picketline bij het Ministerie van Defensie tegen de uitzending van Nederlandse Patriot raketten naar Turkije. De inzet van de nieuwe groep is dat Nederland zich losmaakt uit de internationale geweldsspiraal rond interventies zoals in Afghanistan, Syrië, Mali en binnenkort wellicht zelfs Iran. Uit de beginselverklaring: "Geen sancties maar dialoog; geen oorlog maar economische samenwerking en verdieping van contacten tussen de verschillende samenlevingen". Meer informatie op oorlogisgeenoplossing.blogspot.nl.

De superbom die paraat stond in de krant

Benjamin Netanyahu kwam op stoom tijdens de zitting van het Amerikaanse Congres: "Als dit regime (Iran) kernwapens zou krijgen, kan dat een voorteken zijn van catastrofale ontwikkelingen, niet alleen voor mijn land, en niet alleen voor het Midden-Oosten, maar voor de hele mensheid." De deadline om dit te verhinderen kwam in de ogen van de Israëlische premier "extreem dichtbij". Er is echter een probleem met dit citaat. Het dateert van 10 juli 1996, bijna zeventien jaar geleden. En dat was niet de eerste keer dat hij alarm sloeg. In 1992 dacht hij dat Iran "binnen drie tot vijf jaar autonoom in staat zal zijn om een kernbom te ontwikkelen en te produceren."

Latuff

PANIEK

Wat is er aan de hand? We worden al meer dan twintig jaar – en zeker niet alleen vanuit Israël – onthaald op paniek over een acute kernwapencrisis rond Iran, terwijl dat gezien het tijdsverloop onmogelijk waar kan zijn. Het lijkt wel of er een seizoen voor is, zo'n beetje tegen het eind van de winter. Laatst was het weer zover in de Volkskrant (18 februari 2013). "Zwaarste bom ter wereld staat paraat", schreeuwde de kop. Onze verslaggever Steven Ramdharie bericht... vanuit Amsterdam. Uit het artikel blijkt dat de verslaggever de Amerikaanse pers en de website van het Defense Threat Reduction Agency (DTRA) van het Pentagon heeft gelezen. Het gaat om de 14.000 kilo zware Massive Ordnance Penetrator (MOP). De *bunker-buster* moest in allerijl worden aangepast, omdat het Pentagon bang was dat hij niet zwaar genoeg was om de Iraanse ondergrondse uraniumfabriek in Fordo uit te schakelen. De bom werd voor 61 miljoen verspijkerd en is nu operationeel geworden. Het tuig is zo zwaar, dat het alleen vervoerd kan worden met de B-2 stealthbommenwerper die eerder is ingezet in Kosovo en Irak.

De verslaggever van De Volkskrant had er ook nog een telefoontje aan gewaagd met een 'defensiedeskundige' in New York, Austin Long. "De slechtste optie is niets doen", verklaarde deze. "De op een na beste is een Israëlische actie. De beste optie is dat de VS de klus klaren."

CONTRAPRODUCTIEF

Conclusie van de Volkskrant: "Teheran is gewaarschuwd: de B-2's kunnen in ruim 28 uur Fordo bereiken, de MOP lanceren en terugkeren." Als je dit zo opschrijft, zonder relativerende analyse of zonder een deskundige met een ander verhaal er tegenover te zetten, ben je dan bezig met het bedrijven van oorlogspropaganda? Het lijkt me eigenlijk wel.

Intussen zijn er tal van uitspraken van gepensioneerde chefs van de Mossad en analyses van de Amerikaanse inlichtingendiensten die er steeds op neerkomen dat Iran nog ver verwijderd is van de bom, zelfs de beslissing niet heeft genomen om een kernwapen te vervaardigen en dat een militaire aanval op Iran volkomen contraproductief zou zijn. Op een of andere manier wil het maar niet doorkomen. Het wantrouwen is te groot, het vijandbeeld te zwart. Aan de Iraanse kant speelt overigens een vergelijkbaar probleem, zij het dat Iran op grond van de geschiedenis wel wat meer reden heeft om de Amerikanen te wantrouwen. In tegenstelling tot Clinton en Bush is Iran geen aanvalsoorlogen begonnen.

Er wordt nu gepraat in Almaty. De eerste gesprekken zijn niet negatief verlopen. Technisch is een compromis over civiele nucleaire activiteiten van Iran zeker mogelijk. Maar als de VS de loodzware financiële en oliesancties niet willen opheffen, dreigt een lijdensweg voor het Iraanse volk, met aan het eind toch nog oorlog.

Kees Kalkman

De schimmige handel met Iraanse wapens

Iran heeft niet alleen een – al dan niet civiel – atoomprogramma, maar net als andere staten een leger met schepen, vliegtuigen, geweren, geschut, helikopters, kogels en granaten. Door de sancties heeft Teheran wel moeite om aan de benodigde technologie te komen. Met man en macht probeert het daarom zelf wapens te produceren. Daarnaast zijn wapenleveranties aan bevriende mogendheden en organisaties een deel van de machtspolitiek van Iran in de regio en zelfs een heel klein beetje daarbuiten.

De Iraanse luchtvloot bestaat ten dele uit Amerikaanse en West-Europese vliegtuigen, zoals de F-14 Tomcat, de F-4 Phantom (nog uit de tijd van de Sjah) en de Franse Mirage. Die laatste verkreeg Iran toen Iraakse gevechtspiloten begin 1991 met vliegtuig en al overliepen naar Iran. Drie jaar geleden was de schatting dat hooguit zestig procent van de Westerse vliegtuigen nog de lucht in zou kunnen. Zonder reserveonderdelen wordt dat ieder jaar een beetje minder.

Voor de aanvoer van wapens en wapenonderdelen naar Iran denk je niet snel aan Israël, maar een land in het nauw maakt rare sprongen. Nog lang nadat de Sjah in 1979 moest verdwijnen, heeft Israël wapens geleverd aan Iran. Vaak gebeurde dat in de vorm van toegestane smokkel. Berucht zijn Eli Cohen en Avihai Weinstein. Cohen is drie maal opgepakt wegens wapenleveranties aan Teheran. De eerste keer, in 1992, gebruikte hij Rotterdam om onderdelen van M-113 pantservoertuigen tijdelijk op te slaan. In 2000 ging het om de levering van pantservoertuigen via Zuidoost Azië. Hierbij vormde ook de Nederlandse dumphandel Commerce Nieuwendiep een schakel in de operatie. Het bedrijf werd door de rechter veroordeeld. In 2004 ging het om technologie voor straaljagers en raketbatterijen.

Deze wapenhandel van Israël naar Iran laat de schimmige relatie tussen wapens en inlichtingendiensten zien. "Door Israëls nauwe banden met de Iraanse krijgsmacht en technici aldaar werd het een waardevolle inlichtingenbron voor de Amerikanen," schreef de Jeruzalem Post.

Het bekendste voorbeeld is natuurlijk de handel tijdens de Iran Contragate affaire, waarbij naast Israël ook de VS betrokken waren. Onder de hoede van de Amerikaanse kolonel Oliver North leverden Israëlische wapenhandelaars Iran meer dan 1.000 lichte antitankwapens en delen van Hawk-luchtafweergeschut ter waarde van 100 miljoen dollar. De baten werden doorgesluisd naar de contra's in Nicaragua.

EIGEN INDUSTRIE

De defensie-industrie van Iran was na de revolutie van 1979 ingestort. De oorlog met Irak van 1981-1987 was aanleiding hem weer op te bouwen onder de paraplu van de zogenaamde Defense Industry Organization (DIO). In 1986 produceerden Iraanse wapenbedrijven onder meer aanvalsgeweren, mortieren en klein kaliber munitie. Een jaar later kwamen daar raketten bij.

Het gaat om nagemaakte aanvalsgeweren uit Rusland en China en om een in licentie (uit de tijd van de Sjah) vervaardigd type van Heckler & Koch (G3A6). Verder is er sprake van verschillende typen granaatwerpers en munitie. De meeste komen oorspronkelijk uit Rusland, maar ook hier weer een Duits ontwerp (NADER) dat aan de Sjah werd geleverd en nu nog steeds wordt gemaakt door de Iraanse defensie-industrie. Dit soort producten is ook bedoeld voor export. Inmiddels is Iran in staat om eenvoudige jachtvliegtuigen en raketten voor de middellange afstand (Shahab-3/4) te maken. (Voor een overzicht van in Iran geproduceerde wapens zie: http:// en. wikipedia. org / wiki / List _ of _military _ equipment _manufactured_ in _ Iran). Ieder jaar wordt de Dag van de Wapenindustrie in Iran gevierd om nieuwe producten in het zonnetje te zetten. Afgelopen jaar werd breed uitgemeten dat het land luchtafweerraketten (Fatah-110) kan produceren. Maar niemand weet wat zo'n opmerking waard is, want technische details ontbreken volledig. Testen met de Shahab 3/4 raket liepen nogal eens op een mislukking uit. Voor dit soort hoogwaardige technologie heeft Iran het Westen nodig.

SMOKKEL

Regelmatig verschijnen bij Amerikaanse opsporingsdiensten berichten over illegale wapenleveringen aan Iran. In Nederland is de bekendste zaak die tegen vader en zoon Kraaipoel. Hun luchtvaarttechnologie bedrijf uit Heerhugowaard leverde in de periode 2005-2007 – met vervalste vrachtpapieren en eindbestemmingen – vliegtuigonderdelen, parachutes en chemicaliën aan Teheran. Vader Kraaipoel vond het bespottelijk dat de VS hem konden vervolgen: "Die Amerikanen denken gewoon dat hun recht boven het Nederlandse recht gaat. Wij leveren overeenkomstig de Nederlandse en Europese wetgeving." Iran was zijn belangrijkste klant. Volgens Economische Zaken was Kraaipoel gewaarschuwd voor de ernstige consequenties die het leveren van – oorspronkelijk Amerikaanse onderdelen – voor zijn bedrijf zou kunnen hebben. De zaak werd in 2010 geschikt met een boete van 750.000 dollar. (http://www.treasury.gov/resource-center / sanctions / OFAC-Enforcement/ Documents/03092010.pdf – op deze site vind je veel van de strafzaken terug.) Deze schikking is goedkoop vergeleken met de boete die aan de Nederlandse bank ING door de Amerikanen is opgelegd voor het zakendoen met Cuba, Birma, Soedan en Iran. ING kreeg in juni 2012 een boete van 616 miljoen dollar aan zijn broek.

De laatste keer dat Nederland genoemd werd in verband met transacties met Iran was eind februari 2013. Toen werden reders, oliebedrijven, schepen en stuwadoors onder de Amerikaanse loep genomen. Onder andere de in Rotterdam gevestigde afdeling van de National Iranian Tanker Company (NITC) werd ge-

noemd als (dekmantel) bedrijf waar niet mee gehandeld mag worden.

WAPENINKOPEN

De wapenverkopen naar Iran zijn sinds 2007 fors afgenomen, maar grootmachten als Rusland en China gaan door met leveren. De afgelopen tien jaar kocht Iran geschut, raketten, tanks , pantservoertuigen, kleine marineschepen en lichte- en gevechtsvliegtuigen en onderdelen voor alle typen wapens (voor een overzicht zie: *Transfers of major conventional weapons: sorted by supplier*, SIPRI Arms Transfers Database.) Opvallend is dat Duitsland door SIPRI in de hele gemeten periode van 2001-2011 ieder jaar genoemd wordt, omdat het voor een miljoen dollar militaire onderdelen aan Iran levert. Het betreft motoronderdelen voor pantservoertuigen (WZ-501/Boraq). Een Iraanse bron meldt dat helikopteronderdelen ook – tegen hoge kosten en onder regelmatig niet nageleefde contracten – in Azië worden ingekocht.

De omvang van de Iraanse wapenimport moet niet overdreven worden. Wapenverkopen naar Iran bedragen minder dan 100 miljoen euro per jaar. Ter vergelijking: Het Nederlandse leger investeerde in 2012 1,2 miljard euro in nieuw materieel, waarvan minimaal een derde uit het buitenland werd betrokken. De Iraanse aankopen zijn hiervan nog geen kwart.

EXPORTEN

Het VN-embargo op wapenexporten vanuit Iran, ingesteld in maart 2007, wordt regelmatig geschonden. Mei vorig jaar kwamen in een geheim rapport van de Verenigde Naties leveringen aan Syrië aan de orde en een levering van raketten aan de Taliban in Afghanistan, zo meldt persbureau Reuters. In oktober 2012 rezen vermoedens dat een door de Israëli's gebombardeerde wapenfabriek in Soedan met Iraanse kennis was opgebouwd. In dezelfde maand werd een container vol wapens – vermoedelijk ook uit Iran – gevonden in de haven van Lagos, Nigeria. Iran levert raketten aan Hezbollah en Hamas in Gaza.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Oekraïne	142	130									
Rusland	298	92	85	15	15	409	321	15	15	15	15
Pakistan		0	Betekent een levering kleiner dan 0,5 miljoen dollar.								
Noord-Korea		116	114	27							
Duitsland	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
China	82	83	88	89	52	71	64	64	64	79	79
Wit-Rusland	15	16									

Wapenhandel van Iran (2001-2011)
Bron: SIPRI Arms Transfers Database

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal
Libanon/Hezbollah	0	3	0	1	0	6						11
Soedan			9		2	32		2				44
Syrië						54			5	5	45	109
Totaal	0	3	9	1	2	92		2	5	5	45	163

C.J. Chivers, wapenonderzoeker van de New York Times, beschrijft in januari 2013 een speurtocht naar munitie van onbekende herkomst die her en der in Afrika gevonden werd. Het spoor zou uiteindelijk leiden naar de Ammunition and Metallurgy Industries Group, een onderdeel van de Iraanse Defence Industries Organization (DIO). De munitie dook onder andere op in Zuid-Soedan, in Darfoer, Ivoorkust, en de Democratische Republiek Congo. Ook werd het gevonden in een container in Nigeria. Daarbij is het volgens de in het artikel opgevoerde analisten niet duidelijk of geleverd wordt door de Iraanse overheid of het leger, door een onderneming van de militairen of overheid of door een buitenlands dekmantelbedrijf. Interessant is dat onder het artikel van Chivers op internet veel geïrriteerde reacties staan met de strekking dat ook veel anderen wapens leveren en dat hij van een muis een olifant maakt om Iran in een kwaad daglicht te stellen. Dat is wellicht waar, maar het pleit Iran niet vrij. Je kunt hooguit stellen dat het volstrekt willekeurig is om hier een casus belli van te maken.

De laatste grote kwestie betreft de levering van raketwerpers, munitie, militaire kijkers en explosieven aan Jemen. Eind januari hield Jemen met behulp van een patrouillevaartuig uit Oman en op grond van Amerikaanse inlichtingen een *dhow* (traditionele boot) aan die tot de nok gevuld was met wapens. De vingers wezen meteen naar Iran. Bewijzen ontbreken, maar onwaarschijnlijk dat Teheran erachter zit is het niet. Het zou passen in de opportunistische politiek van Teheran om bondgenoten te zoeken in groepen en landen die zich tegen het Westen en hun bondgenoten keren. Speciale afdelingen van de Revolutionaire Garde zijn met die taak belast. Hoe dan ook, de veiligheid in delen van Afrika, het Midden en Nabije Oosten wordt via Iraanse wapenleveranties onderdeel van de strijd tussen het Westen en Ahmedinejad en zijn bewind in Teheran.

Martin Broek

Een versie met links verschijnt op broekstukken.blogspot.com

KORTE BERICHTEN

Militaire invloed op onderwijs

War Resisters' International voert al enige tijd actie tegen de militarisering van de jeugd. In dat kader is het idee ontstaan voor een 'Internationale dag voor onderwijs en research zonder militaire invloed.' De dag zal voor het eerst plaatsvinden op 14 juni a.s.

In Duitsland is in september 2012 al een geslaagde actieweek geweest met dit thema. Daarbij werden o.a. pamfletten uitgedeeld bij scholen, in sommige gevallen vergezeld van (namaak)bloed, een doodskist en 'medicijnen' van chocola om de scholieren immuun te maken tegen militaire propaganda.

Op 24 maart a.s. is er in Kassel een voorbereidingsdag van Duitse groepen, waar ook Nederlanders welkom zijn.

De internationale coördinatie gebeurt vanuit het Londense kantoor van de WRI. Personen en groepen die in actie willen komen op dit thema kunnen contact opnemen met Owen Everett: owen@wri-irg.org

Nieuw in Vredesmuseum

De nieuwe internationale tentoonstelling van Mayors for Peace is nu ook in het Nederlands beschikbaar! Het ligt in de bedoeling er ook een reizende tentoonstelling van te maken.

Ook nieuw zijn de linosneden van Tonie van Marle. Het betreft haar project WAR/RAW dat een brug probeert te slaan tussen de uitersten van oorlogsleed en klassieke esthetiek.

Het project bestaat uit 24 linosneden: 12 'gebroken gezichten' van soldaten uit de Eerste Wereldoorlog en 12 beschadigde gezichten van marmeren beelden uit de klassieke oudheid. Wij genieten van een kapot marmeren hoofd en wenden onze blik af van de verminkte gezichten van deze soldaten, die letterlijk verdwenen zijn in de marges van onze samenleving.

De tentoonstelling *A picture for peace* tenslotte toont de beste 11 foto's uit een door UNOY Peacemakers wereldwijd onder jongeren gehouden fotocompetitie. Alle foto's hebben een door de makers geschreven begeleidende tekst. Deze tentoonstelling kan ook geleend worden.

Alles is te bekijken op: www.vredesmuseum.nl

Moed niet langer nodig

Het Amerikaanse ministerie van defensie heeft een speciale medaille in het leven geroepen voor piloten "die niet lichamelijk aanwezig zijn op het strijdtoneel." De nieuwe medaille is tekenend voor de veranderende manier van oorlogsvoering door de Verenigde Staten. Vorig jaar al bleek dat een derde van de Amerikaanse vliegtuigen uit onbemande toestellen bestaat.

GroenLinks tegen wapendeal

GroenLinks heeft zich uitgesproken tegen de verkoop van tanks, pantservoertuigen en luchtdoelgeschut aan Jordanië. Fractievoorzitter Bram van Ojik noemde de toenemende onderdrukking in Jordanië als reden.

De verkoop van wapentuig aan Jordanië is volgens Van Ojik slechts een voorbeeld van het inconsistente beleid van de Nederlandse regering. Andere gevallen zijn de verkoop van bevoorradingssystemen aan China voor gevechtsschepen en de snelle hervatting van wapenleveranties aan Egypte en Tunesië na de Arabische revolutie.

Lobbytour

Op 20 april a.s. om 14 uur is er in Brussel een alternatieve stadswandeling langs de groepen die Europa militair kleuren.

Op een boogscheut van het Berlaymontgebouw vinden we de belangrijkste koepelorganisaties van de defensie-industrie. Handig dichtbij; voor de vele lunches, conferenties en persoonlijke contacten met de Europese Commissieleden en leden van het Europarlement. De wapenbedrijven verzekeren zich op die manier van een stevig militair stempel op het Europese beleid.

Hoe dit werkt, en wie waar aan de touwtjes trekt, kom je te weten op de lobbytour *War Starts Here*.

Deelname is gratis. Inschrijven noodzakelijk door een mailtje te sturen naar lene@vredesactie.be

Reünie totaalweigeraars

Er is een initiatief om bij voldoende belangstelling een reünie te organiseren van oud-totaalweigeraars. Waarschijnlijk op 21 september a.s.

Ben je geïnteresseerd? Geef dat dan door via info@vredesmedia.nl.

VN-onderzoek naar drones

De Verenigde Naties zijn van plan een onderzoek in te stellen naar de gevolgen van het gebruik van drones (onbemande vliegtuigen). Deze technologische moordmachines worden door 'ontwikkelde' landen, vooral door de Verenigde Staten, ingezet tegen terroristen, als onderdeel van de *War on Terror*. Maar de vraag wordt meer en meer gesteld of deze tuigen niet juist de terreur verder verspreiden in plaats van ze te bestrijden.

Pacifistische Syrische oppositie

In Genève kwamen tientallen leiders en prominente figuren van de 'andere oppositie' – binnen en buiten Syrië – bijeen om te pleiten voor een geweldloze transitie naar een democratisch en seculier Syrië. Het gaat om de eerste Syrische internationale conferentie van de populaire en vreedzame burgerbeweging, die streeft naar "vrijheid en rechtvaardigheid, waardigheid en gelijkheid voor de Syrische bevolking, zonder discriminatie op grond van nationaliteit, religie en ideologie."

De bijeenkomst werd afgesloten met de vaststelling dat geen van de vechtende partijen het internationaal humanitair recht respecteert. Als ook de gewapende oppositie zich bezondigt aan zware schendingen van de mensenrechten, dan hebben ze weinig legitimiteit en is er geen rol voor hen weggelegd in de democratische toekomst van Syrië.

Belasting onder protest

Voor het Londense hoofdkantoor van de Britse Belastingdienst was op 17 januari een betoging van War Resisters' International. De WRI kwam, onder protest, het geld brengen dat ze jarenlang hadden ingehouden op hun belastingafdracht. Ze wilden niet meebetalen aan de Britse militaire politiek, maar moesten na zes jaar strijd opgeven, omdat anders hun werk stil zou komen te liggen door beslaglegging.

WRI-voorzitter Howard Clark zei: "Als pacifisten geloven wij dat oorlog een misdaad tegen de mensheid is en we zijn vastbesloten om op geen enkele wijze oorlog te ondersteunen. We kunnen er niet in berusten dat 10 % van ons belastinggeld naar oorlogsvoorbereiding gaat."

Terrorisme

Tien jaar *War on Terror* heeft alleen maar meer terrorisme opgeleverd. Dat is de verbijsterende conclusie van de Global Terrorism Index, die systematisch de impact bestudeerde van terrorisme in 158 landen tussen 2002 en eind 2011.

In de tien jaar sinds 9/11 is het aantal dodelijke slachtoffers van terreuraanslagen toegenomen met 195 procent, incidenten met 460 procent en verwondingen met 224 procent. De drie landen die veruit het grootste aantal van dergelijke aanvallen te verduren kregen, zijn Irak, Afghanistan en Pakistan, de landen waar de VS en/of NAVO zijn binnengevallen of quasi-binnengevallen.

Vredesmarsen

Onder de titel *Lichtvoetig en Loodzwaar* schreef historicus Hans Huijboom een boek over voettochten in een ver en nabij verleden. Ook enkele vredestochten worden erin beschreven, de Zoutmars van Gandhi en de Ban de Bommarsen.

In het boek worden 32 voettochten beschreven van middeleeuwse pelgrimages tot het Pieterspad. Het Museum voor Vrede en Geweldloosheid droeg een foto bij. Meer info: www.boek-plus.nl/hans-huijboom.

Kamer voor retourneren kernwapens

IKV Pax Christi organiseerde een actie tegen kernwapens voor de deur van de Tweede Kamer. Kamerleden werd gevraagd een blanco cheque te tekenen voor de geheime uitgaven aan kernwapens of te tekenen voor het retour zenden van kernwapens richting de VS.

Op het Plein stond daartoe een al ingepakt en van adressering voorzien kernwapen. De Kamerleden konden hun naam als afzender erop zetten. Een kamermeerderheid, tekende het postpakket. De woordvoerders van het CDA en de ChristenUnie tekenden ook de blanco cheque.

Geweldloze actie in Zuid-Korea

War Resisters' International verzorgde onlangs een training in geweldloze actie in Zuid-Korea. Daarbij werden mensen opgeleid om zelf weer trainingen te geven in eigen kring. De training werd aan de Zuid-Koreaanse kant georganiseerd door World Without War, bekend van de acties tegen de marinebasis op Jeju Island en tegen wapenfabrikanten zoals Samsung.

Binnen het Zuid-Koreaanse actiewezen is het idee van geweldloze actie betrekkelijk nieuw en wordt kritisch tegemoet getreden. Toch lijkt geweldloze actie veld te winnen, er waren in elk geval deelnemers uit verschillende hoek.

Bij de training werd het Handbook for Nonviolent Campaigns gebruikt. Dit handboek is tot stand gekomen met fi-

Platformdag Vredescultuur: Krachtbronnen van Geweldloosheid

De jaarlijkse 'Platformdag Vredescultuur' zal gehouden worden op zondag 2 juni a.s. in het gebouw van EMMA in Utrecht (van 1.30-6.30 uur). De nadruk van de jaarlijkse dag ligt op de ontmoeting tussen vredesorganisaties en de mensen die daarin actief zijn. Dit jaar met een feestelijk tintje omdat de Stichting voor Actieve Geweldloosheid/ SVAG (die dit jaar deze dag organiseert) vijftig jaar bestaat.

Door het programma heen, waarin de aanwezigen vertellen over lopende projecten en voorstellen voor nieuwe projecten inbrengen, zullen er korte momenten van verrassende inbreng zijn. Ook wordt ieder gevraagd om in enkele woorden op te schrijven wat hij of zij als een belangrijke 'Krachtbron van Geweldloosheid' ziet. Wat geeft ons de inspiratie en de moed om ons vanuit vredevolle kracht in te blijven zetten voor een menswaardige samenleving? Insturen, voor wie niet kan komen, is ook mogelijk. De constructieve inbreng van ieder zal in een speciaal boekje verschijnen dat naar aanleiding van het 50-jarig bestaan in september zal uitkomen, en ieder toegezonden zal krijgen. (Vermeld daarom uw naam en adres.) Als u op 2 juni iets wilt vertellen over (een van) uw projecten, of een projectvoorstel heeft, dan dat ook graag laten weten.

Er zijn aan deze dag geen kosten verbonden, maar aanmelding voor 10 mei is van belang voor de catering. (Na aanmelding krijgt u een deelnamewijs, het programma en een routebeschrijving.) Ook voor organisaties die informatie-materiaal willen neerleggen is aanmelding van belang. Het programma is vanaf 15 maart te vinden op de websites van vredesorganisaties, maar kan ook aangevraagd worden bij de SVAG, Postbus 288, 5280 AG Boxtel, of via de email: info@geweldloosactief.nl

Via de post of een email kunt u zich hier ook aanmelden voor deelname.

nanciële steun uit Nederland verzorgd door Vredesbeweging Pais.

Vredesprijs voor Palestijn

Op 12 december 2012 ontving de Palestijnse vredesambassadeur Ismael Khateeb de vredesprijs van de Belgische gemeente Houthalen-Helchteren.

Op 5 november 2005 wordt Ismaël's zoontje Achmed door een Israëlische kogel geraakt. Hij is niet meer te redden. Israëlische dokters vragen of zij de organen (hart, longen, lever, nieren) van Achmed mogen gebruiken voor transplantatie waardoor zij het leven van Israëlische kinderen kunnen redden. Ismaël en zijn vrouw staan voor een moeilijke keuze: wraak of vrede? Ze kiezen voor de vrede en gaan akkoord met de orgaantransplantatie. Vier kinderlevens worden gered.

Indië-weigeraars

Twee Indië-weigeraars vragen de Hoge Raad hun veroordeling uit 1950 en 1951 te herzien. Jan Maassen (1929) en Johannes van Luyn (1925) weigerden in 1949 en 1946 om principiële redenen naar het toenmalig Nederlands-Indië te gaan om daar mee te doen aan de zogenoemde 'politionele acties.' De misdrijven begaan tijdens de politionele acties kwamen pas in 1969 in de openbaarheid.

Indien de militaire rechter kennis had gehad van de misdrijven begaan in 1945-1949 in Nederlands-Indië, dan had deze Maassen en Van Luyn naar alle waarschijnlijkheid niet veroordeeld. Immers, het kan niet van een soldaat worden verwacht dat hij zich willens en wetens in een situatie brengt waarbij er een grote kans is dat hij deel zal moeten nemen aan (oorlogs)misdaden.

Muziek uit wapens

De kunstenaar Pedro Reyes heeft 6.700 in beslag genomen wapens omgesmeed tot muziekinstrumenten. In Ciudad Juarez, één van de meest gewelddadige steden ter wereld, kreeg hij revolvers, pistolen, geweren en mitrailleurs van de Mexicaanse politie. Hij smeedde de wapens om tot instrumenten voor blazers, slagwerkers en strijkers.

Op zijn website schreef Reyes: "Het is moeilijk te beschrijven, maar de transformatie is niet enkel fysiek. Het is belangrijk om erbij stil te staan dat deze wapens vele levens hebben geëist, en de muziek was bijna exorcisme dat de demonen uit de wapens verdreef, en tegelijk een requiem voor de doden." Het project van Reyes reist nu de wereld rond.

Israëlisch apartheidsfruit

Onlangs voerden een veertigtal activisten van het netwerk *Samenwerken voor Palestina* een blokkadeactie uit in Barendrecht op de stoep van het Israëlische (export)bedrijf Mehadrin en hun afnemer Olympic Fruit.

Onder het motto *Apartheidsfruit de winkel uit* protesteerden zij tegen de handel in tuinbouwproducten uit Israëlische nederzettingen op de bezette Westelijke Jordaanoever, illegaal volgens de Vierde Conventie van Genève. Vrachtwagens met fruit die onderweg waren naar het bedrijf Olympic Fruit werden tegengehouden. Een toneelstuk verbeeldde de gang van zaken bij een Israëlisch checkpoint.

Conflictenteller

Upact lanceerde de Conflictenteller. Het is een website www.conflictenteller.nl met een wereldkaart waarop is aangegeven waar er momenteel gewelddadige conflicten woeden. Door op een conflict te klikken krijg je meer informatie. Op de site is ook een verteller aanwezig. Die bevat filmpjes met persoonlijke verhalen achter de conflicten.

Vriendschap Israël-Iran

De Israëlische grafisch vormgever Ronny Edry is met een persoonlijke actie een vriendschapscampagne gestart met Iran. Vanwege de Iraans-Israëlische spanningen, worden de burgers van beide landen voorbereid op een mogelijke oorlog.

Edry (41) plaatste in maart een foto online van hemzelf met zijn dochter, met als opschrift: "Iraniërs, we zullen nooit jullie land bombarderen. We houden van jullie." De foto bleek een gevoelige snaar te raken. Zijn Facebook-pagina *Israel Loves Iran* heeft al 85.000 volgers en er kwamen al twee miljoen unieke bezoekers op zijn website.

Mexicaanse vredeskaravaan

Slachtoffers van de drugsoorlog tegen Mexico vragen de VS om de wapenexport naar Mexico te stoppen. Een maand lang trokken ze met hun getuigenissen door de VS en tot slot hielden ze een vredeswake in Washington.

Meer dan vijftigduizend doden en duizenden vermisten, gefolterden en ontheemden. Dat is de balans van de jongste zes jaar drugsgeweld in Mexico. De Vredeskaravaan voor Gerechtigheid en Waardigheid wil de VS duidelijk maken dat hun drugsoorlog in combinatie met de wapenexport het geweld en de straffeloosheid in Mexico alleen maar heeft doen toenemen.

University for Peace

Eind vorig jaar is het nieuwe University for Peace Centre The Hague officieel van start gegaan. UPEACE is in 1980 opgericht in Costa Rica met een mandaat van de Verenigde Naties. Studenten uit de hele wereld kunnen er verschillende masters opleidingen volgen op het gebied van vredesvraagstukken en aanverwante terreinen. Daarnaast zijn er kortere (online) cursussen en trainingen voor zowel studenten als professionals. Na centra in Addis Ababa, Belgrado, Bogotá, Manila, Montevideo en Seoel, heeft UPEACE nu een centrum in het Vredespaleis geopend.

Meer info: www.upeace.nl.

De dood is *Made in Germany*

Hauke Friederichs is een *freelance* journalist die regelmatig publiceert in Die Zeit, Tagesspiegel en Cicero Online over wapenhandel, terrorisme en veiligheidspolitiek. Friederichs is geen pacifist of antimilitarist. Hij vindt dat het geweldsmonopolie van de staat desnoods gehandhaafd moet worden met wapens en dat VN-soldaten geweren en tanks mogen gebruiken om volkerenmoord te verhinderen. Maar hij is wel een scherp criticus van de wapenexportpolitiek van de Duitse Bondsrepubliek en heeft hierover een goed samenvattend boek geschreven. Hij vindt dat vooral tijdens de regering van Angela Merkel beperkingen op de export, die tot dan toe golden, overboord zijn gegaan. Tussen 2007 en 2011 is de Duitse wapenexport met 37,5% gestegen. In een interview met de Tagesspiegel zegt Friederichs: "In alle stilte en in het geniep heeft de Duitse bewapeningsindustrie zich opgewerkt naar de derde plaats op de lijst van wapenexporteurs. Na de Tweede Wereldoorlog was het verboden om in de Bondsrepubliek tanks, oorlogsschepen of gevechtsvliegtuigen te produceren. Nu zijn we kampioen wapenexport van de EU. Alleen de Amerikanen en de Russen verkopen nog meer wapens."

Een ander punt van kritiek is de gebrekkige controle op het wapenexportbeleid. Beslissingen over vergunningen worden genomen in de onder geheimhouding bijeenkomende Bondsveiligheidsraad. Daar is bijvoorbeeld een voorlopige aanvraag om de moderne Leopard 2A7+ Tank naar Saoedi-Arabië te mogen exporteren al goedgekeurd, zonder dat het kabinet Merkel dit wil bevestigen. De leden van de Bondsdag worden slecht geïnformeerd over lopende orders. Het jaarlijkse verslag over de wapenexport komt meestal met 12 tot 18 maanden vertraging. De regering informeert de parlementaire commissies niet eens achteraf over de afgegeven exportvergunningen, terwijl dat bijvoorbeeld in Engeland elk kwartaal gebeurt.

Daarbij treden de leden van de regering in het buitenland op als handelsreizigers voor de Duitse wapenindustrie, waarbij ook nog eens een dubbele moraal wordt gehanteerd. Toen Griekenland de rekeningen voor het Duitse oorlogstuig niet meer kon betalen werden ze door Duitse politici aangespoord, terwijl de regering de Grieken tegelijkertijd opriep tot bezuinigingen.

Uit het boek van Friederichs blijkt dat de term *Made in Germany* (oorspronkelijk aan het eind van de 19e eeuw ingevoerd in Engeland als middel om goedkope namaakproducten van de Britse markt te weren) in de context van de wapenhandel een sinistere bijklank heeft gekregen. De oplossing van de auteur is om de wapenexport aan veel strengere banden te leggen. Het gaat maar om 1 procent van de totale Duitse export en de 80.000 mensen die werken in de wapenindustrie kunnen gemakkelijk ander werk vinden, omdat vakarbeiders en ingenieurs ook in andere bedrijfstakken in trek zijn. (KK)

Hauke Friederichs, *Bombengeschäfte – Tod made in Germany*. Residenz Verlag (2012).
236 blz. Met lijst vakliteratuur en internettips.

Foto: Jan Schaake

In *Gronau* staat één van de drie uraniumverrijkingsfabrieken van het Duits-Brits-Nederlandse Urenco-concern; een andere staat nog geen 30 km verderop in Almelo. Urenco levert meer dan een kwart van de wereldbehoefte aan verrijkt uranium, dat o.a. in de kerncentrale van Fukushima werd gebruikt. Daarom vond 9 maart één van de vier Duitse demonstratieve herdenkingen van de kernramp bij Fukushima daar plaats onder het motto (vrij vertaald) : "de les van Fukushima: kernenergiebedrijven nu sluiten... ook in Gronau. Pak uraniumverrijking aan". Het beeld herinnert ons aan de directe link tussen Urenco Almelo en de gevreesde kernwapenprogramma's van Iran en Noord-Korea. Via bedrijfsspionage in de jaren '70 bij Urenco Almelo kwam Abdul Qadir Khan aan essentiële kennis om zijn vaderland Pakistan van een kernwapen te voorzien. Deze informatie verkocht hij bovendien door aan Iran en Noord-Korea. Niet alleen het vanuit Almelo en Gronau wereldwijd verspreide uranium zelf bergt allerlei risico's in zich, ook de verrijkingskennis zelf is bijzonder riskant. Wereldwijde risico's kan je ook bij de bron in de eigen achtertuin aanpakken.

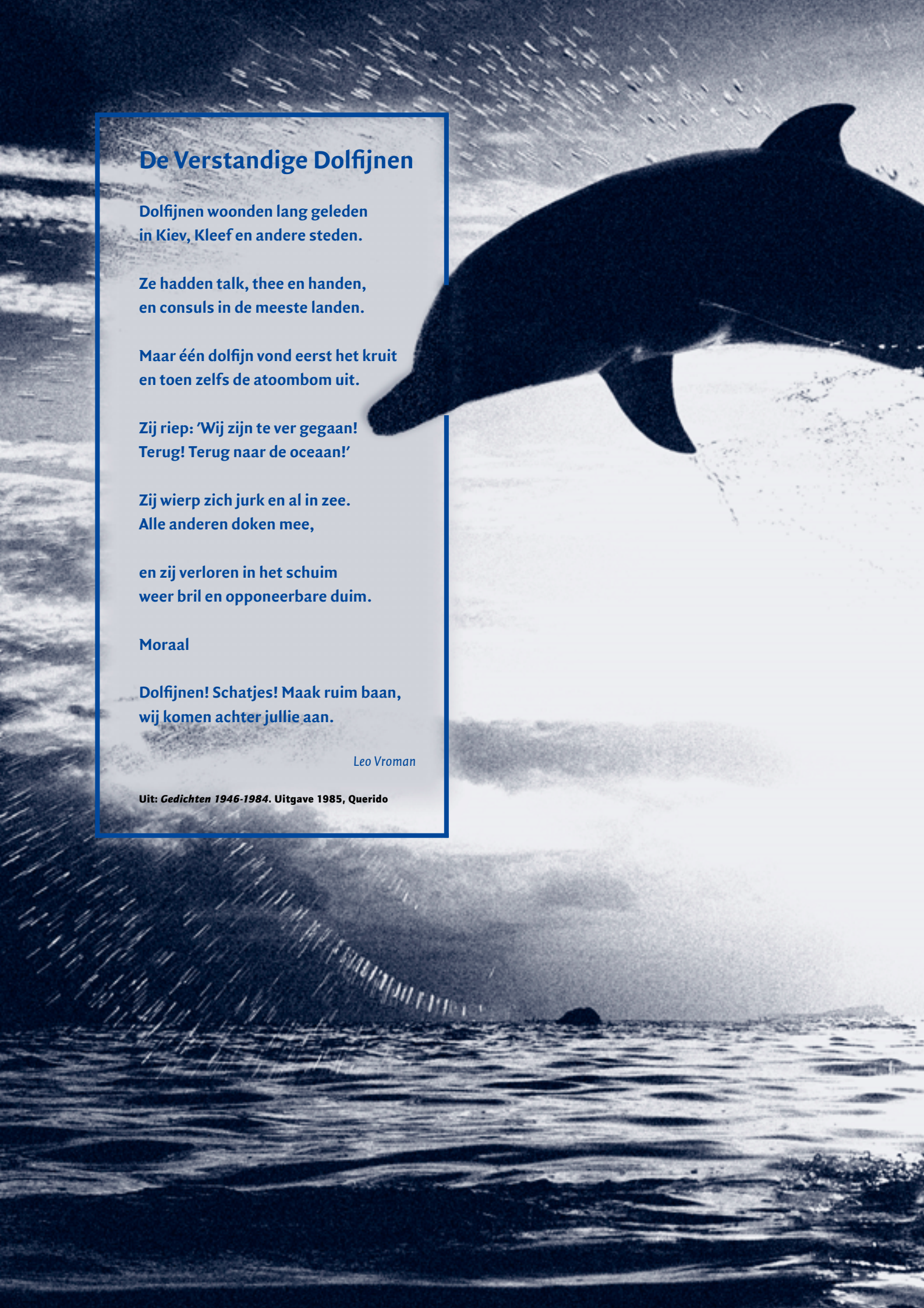

De Verstandige Dolfijnen

Dolfijnen woonden lang geleden
in Kiev, Kleef en andere steden.

Ze hadden talk, thee en handen,
en consuls in de meeste landen.

Maar één dolfijn vond eerst het kruit
en toen zelfs de atoombom uit.

Zij riep: 'Wij zijn te ver gegaan!
Terug! Terug naar de oceaan!'

Zij wierp zich jurk en al in zee.
Alle anderen doken mee,

en zij verloren in het schuim
weer bril en opponeerbare duim.

Moraal

Dolfijnen! Schatjes! Maak ruim baan,
wij komen achter jullie aan.

Leo Vroman

Uit: *Gedichten 1946-1984*. Uitgave 1985, Querido